M168

LKA

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Gretis

TREMTIS - THE EXILE

Lithuanian Weekly

Nr. 52 17. July 1951

Publisher & Editor: Simas Miglinas, (13b) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2677 * Sponsor: International Refugee Organization * Printer: Memminger Zeitung, Schrannenplatz 6 *

Nr. 52 — LIETUVIŲ TREMTINIŲ SAVAITRAŠTIS VAKARŲ EUROPOJE — 1951. VII. 17

Korėjoje pasitarimai dėl paliaubų

Užpraėjusią savaitę Korėjoje prasidėję pasitarimai ginklų paliaubų reikalu nutrūko po antrojo posėdžio. Pasitarimų nutrūkimo priežastimi buvo: 1) komunistai neleido atvykti spaudos atstovams, 2) vykstant pasitarimams kiniečių ir šiaurės korėjiečių daliniai keliuose sektoriuose puolė JT dalinius, saugančius dalį srities, vedančios linkui pasitarimų vietovės. Nutrūkus pasitarimams JT karinė vadovybė paskelbė, jog pasitarimai tik tuo atveju bus galimi pradėti, jei panašūs reiškiniai nesikartos. Komunistų karinės vadovybės, ar tai dėl patirtų didelių nuostolių, ar turėdamos kitus kuriuos tikslus, su naujais reikalavimais sutiko ir nutrūkusieji pasitarimai paliaubų reikalu pradėti liepos 15 d. Tačiau ir šį kartą vienas pasitarimų dalyvis buvo trukdomas komunistų postų ir į pasitarimus gerokai pavėlavo.

Prasidėjus iš naujo pasitarimas paliaubų Korėjo klausimu, JT karinę vadovybę Korėjoje pasiekė pakartotinos informacijos, jog šiaurės korėjiečiai ir kiniečiai užfrontėje yra sutelkę 400 000 kautynėms paruoštų vyrų.

Pasikėsinimas prieš Sovietų generolą

1945 metais Maskva Lenkijon atsiuntė maršalą Rokossovskį, kuris perėmė lenkų kariuomenės vadovybę. 1946 metais maršalas Rokossovskis buvo išrinktas į Aukščiausiąjį Sovietą — tatai kaip tik parodo jo didelį ištikimumą Kremliui. Pastarosiomis dienomis vienas lenkų majoras, kurio pavardė nutylima, įėjęs į Rokossovskio darbo kabinetą ir į maršalą paleidęs du revolverio šūvius, jį sunkiai sužeisdamas. Rokossovskis lėktuvu išgabentas Maskvon gydyti. Gi pasikėsintojas vietoje nusišovė.

TRUMPAI

* Jungtinių Amerikos Valstybių Aukštasis Komisaras Vokietijai McCloy pareiškė, jog atėjęs pats metas Vokietijai įsijungti į Vakarų Europos gynybą. Tokia yra amerikiečių pažiūra. Tačiau prievarta nebūsianti vartojama. Pati Vokietija turi tatai apsispręsti.

* Persijoje paskelbtas išimtinas stovis. Demonstruoją komunistai siekia krašte sukelti nerimą. Persų policija buvo susirėmusi su demonstruojančiais. Susirėmimo pasėkoje sužeisti 53 pilicininkai. Persijoje „taikos parizanų" biure padaryta krata ir eilė komunistų suimta. Persijon atvyko Trumano įgaliotas A. Harriman, kurio misija: — rasti palankų sprendimą naftos konfliktę.

* DIE NEUE ZEITUNG paskelbė straipsnį, kuriame atskleidžiami sovietų siekimai Rytų Vokietijoje. Rytų Vokietijos komunistai gavo naujų iš Maskvos instrukcijų, pagal kurias komunistai akinami Vakarų Vokietijoje vykdyti sabotažų aktus, varyti akciją prieš amerikiečius Vokietijoje, juos vadinant „kolonistais", trukdyti Vakarų Vokietijos pasiruošimus dėl apginklavimo, visur skelbti Sovietų taikos siekimus. Reikią Vokietijoje pakartoti Korėjos metodus, — pareiškė vienas komunistinių kalbėtojų Rytų Vokietijoje įvykusiame slaptame komunistinių organizacijų vadų posėdyje.

* Nuo konflikto pradžios iki šių metų liepos 4 d. šiaurės korėjiečiai ir kiniečiai Korėjoje neteko 1 204 000 vyrų. Sužeistų ir žuvusių skaičius siekia 872 000. Užfrontėje orinių puolimų pasėkoje žuvę 166 000. Nelaisvėn pateko 165 000 vyrų.

* Britanija Raudonojon jūron pasiuntė 4 laivus naikintojus, kurie turėsią saugoti britų laivus, plaukiojančius Egiptui artimuose vandenyse.

* Pas gen. Franko Ispanijoje lankėsi amerikiečių senatorių grupė, kurie po pasikalbėjimo su Franko pareiškė, jog tasai vizitas „buvęs naudingas".

70 milijonų dolerių tremtinių „paramai"

Neoficialiai patiriama, kad dabartinis IRO vyr. direktorius D. Kingsley yra paruošęs projektą sudaryti sąlygas tremtiniams emigruoti ir po IRO likvidacijos. Tasai projektas esąs į teiktas Jungtinių Tautų vadovybei New Yorke, prašant skirti 70 milijonų dolerių. Likvidavus IRO būtų įsteigta atitinkama įstaiga, kuri padėtų tremtiniams emigruoti. Dėl fizinių davinių galį emigruoti galėtų iš tos įstaigos gauti paskolas kelionei apsimokėti. Tačiau kiekvienas išvykdamas turėtų pafirašyti pasižadėjimą, per kiek laiko gautą paskolą įsipareigoja grąžinti. Ar JT bus šiam planui pritarta, duomenų neturima.

Grįžusieji pasakoja apie gyvenimą Lietuvoje (3)

Išgirsti ką nors apie nūdienį gyvenimą Lietuvoje yra įdomu, kartu ir liūdna. Linksmų žinių apie tenykštį gyvenimą šiandien neįmanu bepatirti. Štai teko išsikalbėti su visa eile vokiečių, po 4—5-rius metus išgyvenusių Lietuvoje. Visi užkalbintieji pasakoja, koks ten netikras gyvenimas, kokia vyrauja slėga ir su kokiu stoistišku pasiryžimu lietuviai laukia ateinančio šviesesnio gyvenimo.

— Ar visi Lietuvos gyventojai jau yra suvaryti į kolchozus?

— Taip. Galima sakyti žymi didžiuma.

— Ar buvusios sodybos dar tebėra, o gal vietoje jų statomi kolchozų pastatai?

— Apie kolchozų statybą paskutiniu metu vietos spaudoje labai daug jau buvo rašoma. Tačiau iki-šiol gyventojai dar tebegyveno savo sodybose. Kalbama, kad **šie metai bus paskutiniai metai savo sodybose gyvenimo.** Ruošiami planai kolchozų statybai vykdydi.

— Ar iš tiesų gyventojai taip jau savanoriškai į kolchozus jungėsi, kaip kad dažnai rašoma Lietuvoje išeinančioje komunistinėje spaudoje?

— Sunkus gyvenimas privertė ūkininkus eiti į kolchozus. Kas nėjo į kolchozus, tuos apkrovė didžiuliais mokesčiais, nepakeliamomis prievolėmis grūdais, gyvuliais ir pn. Ūkininkas, prievoles atlikdamas, už rugių centnerį pavyzdžiui gauna 5 rublius, gi kai jam reikia nusipirkti, jis turi laisvoje rinkoje mokėti už centnerį po 200 rublių ir daugiau.

— Ar įvairių prekių Lietuvoje yra?

— Negalima būtų sakyti, kad nebūtų. Pasitaiko prekių aprangai, ir kitokių, bet visa nepaprastai brangu. Ir pačios prekės daugiausia žemos kokybės. Dirbančiųjų uždarbiai, palyginus su kainomis, yra nedideli. Dėl to visiems sunku, nes iš gaunamo uždarbio ir maistui vos pakanka. Provincijos paprastas darbininkas per mėnesį tiek uždirba, kad jis gali laisvoje rinkoje nusipirkti centnerį grūdų duonai.

Toliau grįžusieji pasakoje apie šio meto Lietuvos „turtuolius". Jei jau kuris ūkininkas turi porą karvių ir dar arklį — tas jau laikomas gana turtingu. Pasitaiko, kad ir į kolchozus suvarytiems ūkininkams pasiseka kurį laiką nusislėpti karvę bei arklį. Toki jau laikąsi „neblogai", nes jie gali uždirbti.

Ar yra grįžusių lietuvių, 1941 metais ištremtų Rusijon? — Netrukus po karo pasitaikydavo tokių sugrįžėlių. Kodėl jie buvo grąžinti — ir šiandien Lietuvos gyventojams nėra galutinai aišku. Manoma, kad tie grąžinimai buvo atlikti propagandiniais tikslais. Kitaip jų negalima išaiškinti dėl to, jog „grąžintieji" neilgai trukus vėl buvo ištremti. Čia pat grįžusieji vokiečiai pasakojo apie vieną lietuvį, iš Rusijos grąžintą 1946 metais. 1941 metais jis buvo ištremtas iš šiaurinės Lietuvos vienos vietovės, tačiau jo žmoną, kadangi trėmimo metu nebuvo namuose, liko neištremta. 1946 metais tasai lietuvis, gerokai suvargęs, grįžo Lietuvon, pas savo šeimą. Tačiau čia tepagyveno 3 mėnesius ir vėl buvo ištremtas. Tokių atsitikimo pasitaikė ir daugiau.

Niekas nelaukia laiškų iš pabėgėlių į Vakarus.

Lietuvoje dar tebegyveną lietuviai apie į Vakarų Europą pabėgusius savo artimuosius vengia iš viso kalbėti. Tik jau gerai artimai pažįstamam ir patikimam žmogui tylomis prasitaria:

— Gerai, kad jiė pabėgo. Ir tegu tik nesusigalvoja grįžti. Ir laiškų mums tenerašo, nes laiško gavimas gali reikšti mums kelionę į Sibirą.

Ir vis dėlto pasitaikė, grįžusių vokiečių pasakojimais, rašančių iš Vokietijos. Vienas susirašinėjimas buvo gana slėgus. Brolis, pabėgęs Vakarų Europon, pagaliau ryžosi parayti laišką broliui, palikusiam namuose. Tačiau kai tasai laiškas, atėjęs iš Vokietijos, pasiekė gimtinę, jo brolio jau nebuvo: — jis anksčiau jau buvo ištremtas Rusijon. Ištremtajam laiškas, atėjęs iš Vokietijos, buvo peradresuotas ir pasiųstas Rusijon.

„Ar visi vokiečiai iš Lietuvos jau išvyko? — su transportais, iš Lietuvos vykusiais šių metų gegužės pradžioje, tobuvo išvežti vokiečiai. Lietuvoje atsirado pokariniais metais. Buvo pasitaikę vokiečių, kurie, paraginti iš Lietuvos repatrijuoti prieškariniais metais, nerepatrijavo, o, prasidėjus karui, pabėgo Rusijon. Bolševikams užėmus Lietuvą antru kart, dalis tų komunistinio nusiteikimo vokiečių grįžo Lietuvon. Dabar, su pokariniais metais Lietuvoj atsiradusiais vokiečiais nebuvo grąžinti Vokiečijon.

14 metų vokietaitė išėoka iš traukinio. Sunku pasakyti, ar visi vokiečiai, iš Rytprūsių ir Karaliaučiaus bado metais nuvykę Lietuvon gelbėti savo gyvybes, dabar registravosi ir buvo grąžinti. Galimas daiktas, kad radosi tokių, kurie nesiryžo leistis grąžinami. Jiems visiems teko Rytprūsiuose, ypač karaliaučiuj, pokariniais metais pergyventi baisų badą. Tad prasidėjus grąžinimo akcijai galėjo rastis vengiančių registruotis, kad vėl nebūtų išduoti badui. Viena vokietaitė, apie 14 metų amžiaus, skaudžiai pergyvenusi bado žiemą Vokietijoje, atsidūrusi Lietuvon gerai išmoko lietuviškai kalbėti, net apmiršdama vokiečių kalbą. Su transportais šį pavasarį grąžinama į Vokietiją, ji pradėjo būgštauti, kad gali vėl tekti badauti ir iš traukinio iššoko, pasiryždama palikti Lietuvoje, kuri jai gyvybę išgelbėjo.

— Kai pažįsti, pamatai, kad lietuviai labai nuoširdūs ir atjaučią žmonės, — pasakoja vienas grįžusių vokiečių. Mes visi esam pasiryžę, jei tik kada susidarytų sąlygos, aplankyti savo geradarius, mums išgelbėjusius gyvybę.

(Kelionė Subiran už laiška Stalinui.)

— O, jūs gal pažinojot kun. Lejerį? — priėjusi klausia vokietė ir pradeda pasakoti kun. Lejerio ištrėmimo istoriją, kurios atgarsiai buvo pasiekę ir Vakarų Europą. Pasirodo, kad tikras faktas, jog Žeimelio bažnyčia vietos komunistų buvo sumanyta paversti grūdų sandėliu. Kun. Lejeris, remdamasis sovietų konstitucijos paragrafais, kalbančiais apie įvairias laisves, parašė laišką pačiam Stalinui. Neilgai trukus matomai atėjo įsakymas Žeimelio bažnyčią ištuštinti. Lejeris tikėjosi laimėjęs. Tačiau greit buvo suimtas ir ištremtas.

Milicijos vadovai Lietuvoje — rusai.

Milicijos Lietuvoje gana daug. Jos gausu ne tik Kaune, bet ir mažesniuose provincijos miesteliuose. Tačiau jos viršininkais visur yra rusai, atvykę iš Rusijos. Kad lietuvis vadovautų milicijai — grįžusiems vokiečiams neteko girdėti.

Kariuomenės taip pat visur sutiksi. Iš grįžusių pasakojimų neatrodo, kad paskutiniais metais sovietai Lietuvon būtų atsiuntę naujų karinių dalinių. Tačiau, bendrai paėmus, rusų kariuomenės Lietuvoje gana gausu. Žymiausi kariniai telkiniai yra Klaipėda, Kaunas, Šiauliai, Vilnius. Tačiau nestinga rusų kariuomenės ir mažesniuose miesteliuose. Pavyzdžiui net Zagarėje yra įkurdintas rusų kariuomenės dalinys. **B. d.**

Žvilgsnis į bendruomeninį gyvenimą Vokietijoje

Liepos 15 dieną Hannoveryje įvyko PLB Vokietijos Krašto Lietuvių Tarybos Atstovų antroji sesija-suvažiavimas. Šiuo suvažiavimu buvo atžymėti PLB Vokietijos Krašto Valdybos vieneri veiklos metai. Pradėjus įvairiose pasaulio šalyse išskliudiesiems lietuviams pereiti į Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizacinę formą, Vokietijoje gyveną lietuviai pirmieji persiorganizavo, o dabar atžymi pirmuosius savo veiklos metus. Kai visoje eilėje kitų kraštų gyveną lietuviai iki šiol dar nespėjo persiorganizuoti, Vokietijos lietuvių bendruomenė jau gali atžymėti išvariusi pirmąsias darbo varsnas.

Tarybos atstovų sesiją-suvažiavimą atidarė amžiumi vyriausias Tarybos narys **J. Glemža**, pakviesdamas sekretoriauti amžiumi jauniausią Tarybos narį **V. Škirnską.** Suvažiavimo vadovavimas buvo pavestas **Apyrubiui, Miliui** ir **V. Skrinskui.** Vokietijos Bedruomenės Tarybos atstovų suvažiavimą raštu pasveikino Lietuvos Diplomatijos **Šefas min. St. Lozoraitis,** įgaliotas Lietuvos Ministeris Britanijai **K. V. Baliutis,** Lietuvos atstovas Paryžiuje **S. Bačkis,** Austrijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas **Liutikas,** Danijos Lietuvių Bendruomenės vardu **M. Brakas,** Kaisersiauterne esančios lietuvių kuopos vardu **leit. Lepeška,** Diez'o lietuvių bendruomenė ir kt.

Pirmininko Pr. Zundės pranešimas. PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas Pr. Zundė savo išsamame pranešime peržvelgė metų būvyje atliktus darbus, sutiktas kliūtis, trukdžiusias įvykdyti visą eilę užmanymų, ir metė žvilgsnį į būtiniausius ateities darbus. Pirmiausia pranešėjas pažymėjo, jog tik tuo atveju tebus sėkmingesnis bendruomeninis gyvenimas, kai lietuviai, gyveną Vokietijoje, pavyks skurti didesnėmis kolonijomis. Tačiau praėjusių metų būvyje, nežiūrint Krašto Valdybos dėtų pastangų Vokietijoje gyvenančius lietuvius telkti didesnėmis kolonijomis, IRO ir vokiečių jie buvo dar daugiau sklaidomi. Šiuo metu Vokietijoje lietuviai nedidelėmis kolonijomis yra išbarstyti apie 155 vietose. Dėtos pastangos perkelti į pareinį lietuvius, gyvenančius prie sovietų zonos. Tuo reikalu daryta žygių Vakarų Vokietijos vyriausybėje ir iš jos gauti tam tikri pažadai. Į kolonijas telkimas tebus tuo atveju įmanomas, jei pavyks gauti žemės lietuvių kolonijų statyboms. Šis reikalas ir toliau judinamas. Vokiečių vyriausybė tokioms statyboms nėra priešinga, tačiau jas vykdyti tik tuo atveju tebus įmanu, jei pasiseks lietuvius sutelkti didesnėmis kolonijomis.

Lietuvybės išlaikymo tarnybos srityj PLB Vokietijos Krašto valdyba dirbo atsidėjusi. Įsteigimas Vasario 16-šios Gimnazijos stovi šių darbų viršūnėje. Rūpintasi ir rūpinamasi pradinių mokyklų išlaikymu. Šiuo metu Vakarų Vokietijos visose trijose zonose **veikia 10 lietuvių pradinių mokyklų ir du vaikų darželiai.** Kai kas sako, kad gimnazijos išlaikymas pareikalauja daug pinigų. „Šitaip manantiems galima taip atsakyti, — pareiškė pirm. Zundė: — kaip Kudirka, Valančius nevertinamas marškėmis, lygiai taip pro piniginę prizmę negalima žiūrėti į Vasario 16-sios gimnaziją".

Leidykla, biuleteniai. PLB Vokietijos Krašto Valdyba pirmųjų savo veiklos metų būvyje įsteigė knygų leidyklą, taip pat prieš aki turėdama lietuvybės išlaikymo uždavinius. Lietuviškajai spaudai informuoti pradėtas leisti biuletenis, gi vokiečiams ir kitataučiams informuoti apie lietuvių bendruomeniškus siekius pradėtas leisti biuletenis vokiečių kalbą.

Vienos stovyklos vaizdas. Vokietijoj palikusių lietuvių didžiumą sudaro nesveikuoją asmenys, seneliai, našlės su vaikais. Tik mažuma yra darbingų. **J. Glemža,** lankydamasis lietuvių stovyklose, bandė nustatyti darbingų ir nedarbingų mūsų tautiečių santykį, kurį vaizdžiai nusako viena didesnė stovykla. Toje stovyklvje yra 171 lietuvių šeima, kurių narių skaičius siekia 450. Šimtaprocentiniai sveikų ir darbingų šeimų toje stovykloje yra tik 9, gi Tbc serga 61 asmuo, kitas šeimas sudaro našlės, motinos su mažais vaikais. Toks vaizdas šiandien didžiumoje stovyklų.

Bendruomenė sumažėjo, o solidarumo mokesčio mokėjimas padidėjo. Metų būvyje lietuvių bendruomenė narių skaičiumi žymiai sumažėjo, nes nemaža išemigravo, tačiau solidarumo mokesčio gauta daugiau, negu metais anksčiau. Tatai kaip tik parodo, kad **bendruomeniniai saitai stiprėja. Ypač solidarumo mokesti gerai mokėję mažalietuviai. Tačiau geriausi iki šiol PLB Vokietijos Krašto Valdybos užmanymų stipriausi rėmėjai aukomis buvo lietuvių kuopų vyrai.**

Kiti pranešimai. Kontrolinės Komisijos vardu pranešimą padarė **Endrikaitis,** Vykdomosios Tarybos ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus vadu pranešimą padarė **Makauskis,** pažymėdamas numatomus darbus lietuvybės išlaikymo srity. LRK jau užmezgė santykius su Tarptautiniu Raudonuoju Kryžium. Iš šio tikisi gauti paramos. **E. Simonaitis darydamas pranešimą** Mažosios Lietuvos Tarybos vardu pasidžiaugė stiprėjančiu bendradarbiavimu su VLIKo Vykdomąja Taryba ir nurodė į tai, kad **paskutiniu metu klaipėdiškiai vokiečiai varą vis atkaklesnę akciją prieš mažalietuvius ir prūsų lietuvius. Vokiečių klaidinamai propagandai atremti PLT yra numačiusi išleisti laikraštį vokiečių kalba, kuris vadinsis UNSERE STIMME. Tokiu vardu laikraštis savu laiku buvo Vydūno redaguojamas Tilžėje.**

Sielovados Vyr. Tvarkytojas tėvas **Bernatonis** savo pranešime pažymėjo, jog šiuo metu Vakarų Vokietijoje yra 25 dvasiškiai. 16 jų dibra pastoracinį darbą, kiti yra senelliai. Be sielovados, rūpinamasi socialiniais bei karitatyviniais tremtinių reikalais. Pagal išgales sušelpiami daugiausia šalpos reikalingieji. Šelpiami tie, kurie reikalingi šalpos, visai nežiūrint šelptinųjų tikybos. Vasarai Sielovadas Tvarkytojas **organizuoja 3 stovyklas lietuvių tremtinių vaikams.** Tokios stovyklos, kurios truks po tris savaites, bus suruoštos britų zonoje, Württemberge ir Bavarijoj. Numatomas Katalikų Mokslininkų organizavimas ir religinio pobudžio biuletenio leidmas. Glaudžiai bendradarbiaujama su Karitas. Rūpindamasis pastatyti lietuviams koloniją, Sielovados Tvarkytojas, po ilgų nesėkmių, pagaliau Kölno apylinkėj surado vietovę, kur būtų galima gauti žemės kolonijos statybai. Belieka pinigų klausimas, ir, svarbiausia, jei bus gautas leidimas ten sukelti daugiau lietuvių.

Kiek galės išemigruoti. Darydamas BALFo pranešimą, **Pr. Zundė** pažymėjo, kad šiuo metu Vokietijoje yra 4104 lietuviai, turį DP statusą. Kiti, sudarą daugumą Vokietijoje gyvenančių, turi dalinę IRO globą. Statuso neturi 3152 lietuviai. Iš viso šiuo metu Vokietijoj yra apie 9000 lietuvių. **Dabar vidutiniškai kas mėnuo iš Vokietijos išemigruoja apie 200 lietuvių.** Iki metų pabaigos, kada jau baigsis visos emigracinės galimybės, geriausiu atveju **galėtų išemigruoti 1410 lietuvių.** Emigracijai pasibaigus, apskaičiuojama, liks apie 1726 lietuviai, kurie bus nespėję išemigruoti, Iš viso su ligoniais, senelliais ir neemigruojančiais bei nespėjusiais išemigruoti Vokietijoje paliks apie 6 000 lietuvių. Tikima, kad šiek tiek repatrijavusių galės išemigruoti vokiečių kvota. BALFas, kiek galės, ir toliau rūpinsis Vokietijoje paliekančių šalpa.

Perrinkta ta pati valdyba. Diskusijose dėl pranešimų buvo aiškiai konstatuota, jog buvusioji PLB Vokietijos Krašto valdyba, atsižvelgiant į darbo sąlygas, daug padarė. Jos darbo rezultatai žymiai didesni, negu ankstesnių komitėtų. Taryba, tatai įvertindama, slaptu balsavimu **valdybą perrinko tą pačią ir sekantiems metams: Pr. Zundę, E. Simonaitį ir Pr. Karalių. Kandidatais išrinkti Vaclauskas, Lukošius, Mažeika, Rauchas ir Makarskas.**

Svarstant ateities darbo planus, daug tarybos ir valdybos narių kalbėjo žvietimo klausimais. Vasario 16-šios Gimnazijos dir. Dr. Palaitis pažymėjo, jog būtina didinti gimnazijos mokinių skaičių, tuo atveju būtų vilties, kad vokiečiai dar dviem mokytojams mokėtų algas. Šiaip jau gimnazijos mokytojai gauna apie 45 procentus Lietuvoje mokėtų atlyginimų. Tačiau ir tokį atlyginimą gaudami jau gali susidaryti pragyvenimo sąlygas. Mokinių gyvenimas bendrabuty geras, maistas taip pat. Mokiniai darbštūs.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba **ruošiasi išleisti ženklelius su Rimšos Vargo Mokyklą gimnazijos ir vargo mokyklų rėmėjų įnašams atžymėti.** Svarstomas klausimas išleisti Lietuvišką Enciklopediją, ribojantis tik Lietuvą, jos praeitį, kultūrą, meną, ekonominį gyvenimą liečiančiais klausimais.

Toliau svarstant ateities darbo planus išryškėjo šie svarbiausi momentai: 1) dėti visas galimas pastangas pagelbėti norintiems išemigruoti, 2) gi tiems, kuriems bus lemta palikti Vokietijoje, bus dedamos pastangos tvirčiau įsikurti, 3) siekiant sutelkti lietuvius kolonijomis, kur būtų įmanesnis kultūrinis, bendruomeninis, švietimo darbas.

Savomis temomis

Pritarimas Lietuvai Ispanijoj

Paskutiniu metu, VLIKo prašomas, Portugalijoje ir Ispanijoje lankėsi J. E. Vyskupas Brizgys. Patiriama, kad Portugalijoje ir Ispanijoje vyriausybės parodžiusios didelį supratimą Lietuvai ir lietuvių tautai. Ispanijoje Lietuva gali kiekvienu atveju turėti savo atstovą. Radio taip pat duotų transliuoti lietuvių kalba programas. Gaila, kad Ispanijoje šiuo metu gyvena tik keletas lietuvių. Nesant pakankam skaičiui pajėgų, tuo tarpu negalima išnaudoti šias galimybes. Tačiau, kiek tenka patirti, svarstomas klausimas per Ispanijos radio prabilti lietuviškai. Tokios radio programos iš Ispanijos būtinos. Ispanijoje yra nemaža lenkų kolonija. Lenkai taip pat turi per Madrido radiofoną savo pusvalandžius. Tuose pusvalandžiuose lenkai dažnais atvejais varo priešlietuvišką propagandą, ypač Vilniaus klausimu.

Ispanijos vyriausybė pavojaus atveju sutiktų pas save priimti lietuvių, bet viena salyga: — kai galės Ispanijon atvykęs pats pragyventi ir nieškos jokios paramos.

Blogiau negu Vokietijoje

Savu laiku Prancūzija priėmė pas save tam tikrą skaičių senelių iš Vokietijos, kurie neturi jokių vilčių išemigruoti. Dabar patiriama, kad tie seneliai Prancūzijoje įkurdinti labai blogose sąlygose. Jie išsklaidyti po vieną, maistas ir priežiūra apskritai gana prasta. Prancūzijon patekusiems tremtiniams seneliams daug blogesnės sąlygos, negu Vokietijoje palikusiems. Tatai patyrusi IRO pažadėjo rūpintis senelių iš Prancūzijos perkeldinimu kur nors kitur. Jei nesirastų krašto, juos priimančio, tuo atveju tie seneliai galį būti grąžinti Vokietijon. Taip pat gana sunkiosna sąlygosna pateko Danijos priimtieji seneliai.

Svarstymai

Lietuvybės išlaikymo tarnyboje

Pirmajame šio TREMTIS numerio puslapy peržvelgiami PLB Vokietijos Krašto Valdybos vienerių metų būvyje atlikti darbai. Žvilgterėjus šiaip sau, neįsigilinus į atliktų darbų svarbą ir į tas aplinkybes, kuriose teko dirbti, neatrodys, kad kažkas nuostabaus padaryta. Tačiau kas prieš akis turės darbo sąlygas, arba geriau, jų veik visai nebuvimą ir dar nuolat besipainiojančius sunkiai įgalimus kliuvinius — tas turės pripažinti, jog padaryta daug. Juk kad ir pasiryžimas steigti gimnaziją, dėti pastangų išlaikyti lietuviškas mokyklas šiuo momentu, kada daug kur vokiečių policija atėjusi į stovyklas surenka mokyklinio amžiaus lietuviukus ir juos varu varo į vokiečių mokyklas, — nėra lengvas darbas. Jau vien išgavimas leidimo pareikalauja daug darbo, didelių pastangų. O lėšų nebuvimas taip pat yra didžiule kliūtimi. Ir vis dėlto — neturint nieko, tik didelį pasiryžimą — buvo švietimo ir, lietuvybės išlaikymo srity padaryta labai daug. Reikėjo didelių pastangų, kol įvairiose pasaulio šalyse išsklidę mūsų tautiečiai buvo į jungti į lietuviškų mokyklų tremtyje palaikymo akciją.

Kai kalbama apie lietuvybės išlaikymą, manding svarbiausia yra bazuotis jaunąja, priaugančia karta. Lietuvoje augęs, mokęsis ir su gimtinės žeme visa esybe susijęs lietuvis sunkiau nutautatės. Tačiau jaunimas, augas varganoj tremty, apsuptas svetimų įtakų spūsties, labai greit gali nutolti nuo viso to, kas jį gali rišti su lietuvybe. Dėl to lietuvybės išlaikymo tarnyba turėtų pirmoje vietoje bazuotis prieš akis turint jaunąją mūsų išeivijos kartą.

Ir PLB Vokietijos Tarybos atstovų suvažiavimo metu buvo pareikšta minčių, kad pageidautinas platesniu mastu organizavimas kultūrinio darbo barų. Tačiau vis dėlto pripažintas pirmunas dėmesiui jaunajai mūsų kartai. Šia linkme turėtų būti einama visose pasaulio šalyse išsklidusių lietuvių tarpe. Bus labai daug padaryta, jei lietuvių jaunimas nenuskęs svetimųjų bangoje.

Kiti svarbesnieji Vokietijos lietuvių bendruomenės darbai buvo: parama, galimumų ribose, padėti emigruojantiems išemigruoti, gi paliekantiems stengtis sudaryti priimtinesnes įsikūrimo sąlygas. Norima palikusius, kurių skaičius sieks iki 6 000, sutelkti didesnėmis kolonijomis, nukelti juos į parcinio sritis. Ar pavyks tatai padaryti — iš anksto sunku pasakyti. Pirmiausia susiduriama su vokiečių nenoru kitataučius telkti didesnėmis kolonijomis. Amerikiečiai taip pat nė nenori girdėti apie tokias kolonijas. Reikės didelių pastangų šiems kliuviniams įgalėti. Šia linkme jau daug yra daryta. Pažadų iš vokiečių pusės taip pat gauta. Tačiau pats darbas negali prasidėti, nes pažadai iki šiol paliko pažadais. Darbo sėkmingumas žymia dalimi priklausys ir nuo lietuvių bendruomeninio susiklausymo. Tasai susiklausymas, atrodo, paskutiniais metais padarė žingsnį gerojon pusėn. Jei ir toliau šia geraja linkme bus einama — tada kievienas darbas bus įmaniau vykdyti. Bendruomeninis darbas be abipusės talkos niekada nebus pakankamo sėkmingumo. To ir linkėtina Vokietijos lietuvių bendruomenei, kuriai likimas lemia gyventi bene sunkiausiose sąlygose, palyginus kitose šalyse esančias mūsų bendruomenes. Geresnėse sąlygose gyvenančių mūsų tautiečių parama ir toliau bus būtina Vokietijoje palikusiems. Ji buvo praeity, tikima, kad nemažės ir ateity. Svarbu, kad patys Vokietijoj gyvenančių lietuvių siekimai būtų pozityvūs. Tada — tikėtina — jie susilauks reikiamos paramos.

S. M.

Kodėl žmogus pasiilgsta tėvynės, jos netekęs?

Ištrauka iš Dr. Pr. Galdamavičiaus knygos „Išblokštasis Žmogus", išleistos VENTOS leidyklos. Red.

Išbloškimas iš tėvynės, kaip netekimas savojo čia — buvimo, yra jautriai pergyvenamas. Įvykęs sukrėtimas žmogaus buvime apsireiškia jausminėj srity kaip ilgesys. Tai nėra anas romantinis praeities ilgėjimasis. Tai yra būtinio sukrėtimo apsireiškimas, kuris kartais prasiveržia stipriu jausmu — ilgesiu. Įvykęs lūžis žmogaus sieloje sujudina psichines galias, ir tas sujudimas ryškiausiai prasiveržia jausmu. Tiesa, prisideda ir romantinis atspalvis, kai žmogui, tolstančiam nuo tėvynės, pastaroji ima rodytis idealiom spalvom, tačiau ilgesio pagrinde glūdi būtinis lūžimas.

Suaugime su tėvyne dalyvauja protinės ir valingosios žmogaus pajėgos. Tėvynės ilgesy apsireiškia ne vien jausmas, bet ir kitos psichinės galios. Jausmas tėra vidinis žmogaus siūbavimas, kyląs iš gilesnių sluogsnių. Juo žmogaus prigimtis jautresnė, juo jausminė galia intensyvesnė ir vidinis virpėjimas yra lengviau sukeliamas.

Tėvynės ilgesys yra savaimingas apsireiškimas. Tai šauksmas paklydusio nakty, tai šauksmas sužeistojo. Jis prasiveržia žmogaus išbloškime iš tėvynės. Kartais jis yra toks savaimingas, kad prasiveržia net negalvojant apie tėvynę, net jokiam įvaizdžiui nepasirodant. Jis prasiveržia net ir tada, kai žmogus nustoja savo psichinių galių kontrolės, pvz. miegant. Tai tarsi magnetinis traukimas, apsireiškiąs nuolatine įtampa. Ji yra visuomet gyva išblokštajame didesniu ar mažesniu intensyvumu. Ji gali būti slypinti ir glūdėti žmogaus sieloje, neprasiveržiadama didesniu virpėjimu, bet ji yra visuomet. Save sugebas valdyti tą ilgesį gali apraminti, laikyti pusiausvyroj, sumažinti jo įtampą, tačiau jį nuveikti jėga niekam nėra lemta. Ratzel'is, apniktas tevynės ilgesio ir jį išgyvenęs, yra konstatavęs: „Tėvynės ilgesio nuveikti nepajėgiau. Paliko jis vieną dieną mane, išsiurbęs mano sielą kaip vampyras". Hoelderlin'as, irgi patyręs tremties, taria: „Uždraustas vaisius kaip lauras, dažniausia yra tėvynė. Pagaliau jo teragauja kiekvienas". Pasak G. Schwab'o, (gydytojas) tėvynės ilgesys yra psichinė reakcija, viena iš ryškiausiai išišaknijusių žmoguje. Jis yra konstatavęs, kad tas ilgesys yra ir kūdikiuose. Jau 2—4 metų kūdikiuose jis galėjo konstatuoti, kaip jie, atskirti nuo motinos bei šeimos, nerimsta ir ilgisi. Jų ilgesys kartais prasiveržia visai savaimingai, pvz. žaidžiant: visai linksmas kūdikis staiga ima verkti ir šauktis mamos. Tai įvyksta net ir naktį miego metu. Minėto amžiaus kūdikiai jau yra pajėgūs sueiti į betarpį kontaktą su aplinkos daiktais. Jų troškimas rasti vis ką nors naujo pabunda, jų veikimas — „darbas" aplinkoj prasideda.

Vaikas ilgisi tėvynės pagal savo psichinį pajėgumą. Jis ilgisi tėvų, gimtųjų namų kaip konkretinių objektų. Suaugęs ilgisi ne vien tik to: jo ilgesio turinys yra žymiai platesnis. Jis ilgisi plačiojo krašto, jo žmonių kaip savo egzistencinės erdvės. Jo tėvynė yra dvasingesnė, turiningesnė. Jis siekia tos tėvynės, kuri jam yra tapusi sava dvasine tikrove. Tiesa, pastaroji apima ir tėvus, ir gimtuosius namus, ir plačiuosius laukus, tačiau ji kartu yra jam kažkas daugiau. Tai egzistencinė tikrovė, kur yra praeitis, kur apsireiškia likimas, kur visa atmosfera tarsi būtų pilną jo paties pėdsakų, kur džiaugsmas siaudžia visus ir kančia slėgia taip pat visus, kur priklauso jo ne tik fizinė, bet ir dvasinė būtis. Subrendęs ir dvasingas žmogus, būdamas išblokštas, ilgisi ne tiek paskirų konkrečių objektų, kiek visos egzistencinės erdvės. Konkretūs daiktai ir žmonės jam tėra daugiau simboliai anos tikrovės. Jie kalba jam, primena pastarąją, tačiau nereprezentuoja pačios tėvynės kaip egzistencinės erdvės. Jo tėvynės ilgesys yra dvasingesnis ir laisvesnis nuo vitalinio atspalvio. Jis ilgisi ne tiek būti arti prie konkrečių tėvynės daiktų ar žmonių, kiek nori jausti egzistencinį jos pulsą per konkretinės tikrovės artumą.

Bet yra nuomonių, sakančių, kad tėvynės ilgesys yra dvasinio siaurumo pažymys. Jis esąs būdingas vaikui ir apskritai menko subrendimo žmonėms. P. Jessen'as (medikas) tvirtina, kad juo žmogus yra daugiau pakirdęs savarankiam gyvenimui, juo prisirišimas prie gimtojo kampo esąs mažesnis ir juo mažiaus jis yra priklausomas nuo išorinių aplinkybių. Tikrai išprusintas žmogus — gamtininkas, išminčius — turi tėvinę visur ir visose aplinkybėse, nes jis visur gali siekti savo gyvenimo tikslų. Kiekvienoje aplinkoje jis pajėgia savo buvimą suderinti ir prisitaikyti. Kas tokio subrendimo laipsnio nepasiekia, lieka nesavarankus, nepajėgia atsiplėšti nuo aplinkos, namų, sodo, amato, šeimos. Dėl šios priežasties vaikai ir yra jautriausi tėvynės ilgesiui.

Pirmiausia reikia pastebėti, kad minėtoji nuomonė tėvynę ima tėviškės prasme. Jo aplinka tebėra siaurutė. Tėvynės turėjimas reiškia tam tikrą dvasinį subrendimą bei įaugimą į tėvynę, kaip dvasinę tikrovę. Tai nėra įmanoma kūdikiui, kurio prisirišimas prie motinos ir namų tėra būsimos tėvynės užuomazgą. Vaiko ilgesys yra konkretinės motinos ilgesys, o ne tėvynės autentine prasme. Tėvynės ilgesys tėra galimas subrendusiam žmogui ir tai pakankamo dvasinio subrendimo laipsny. Tam reikia platesnio horizonto. Menko dvasinio pajėgumo bei išprusimo žmogus iš viso nėra pajėgus ko nors ilgėtis. Jo mąstysena ir jausena yra perdaug beveidė, kad galėtų pergyventi gilesnį vidinį sujudimą. Juk ir tėvynės meilė yra reikalinga dvasinio žmogaus pajėgumo: jis pirmiausia turi, kad ir nevisai ryškiai, įžvelgti tėvynėje vertybę, kad galėtų ją pamilti. Patirtis rodo, kad menko išprusimo žmonėse nei tėvynės, nei religijos jausmas nėra gilus. Jie vos laikosi pradiniame pavidale. Kaip meilei, taip ir ilgesiui reikia platesnio dvasinio horizonto. Ir minėtasis K. Jaspers'as prisipažįsta: „Būdingiausią, gryną, tipišką tėvynės ilgesį randame kaip tik ne silpnaprotėjuose ir ne morališkai išsigimusiuose individuose". Taigi, tik sveikame ir dvasiškai subrendusiame žmoguje yra randamas tėvynės ilgesys. Psichologas K. Marbe, remdamasis sava patirtimi, konstatuoja, kad tėvynės ilgesys „nebūtinai yra siauro horizonto ženklas; jis gali paliesti išprusintus ir neišprusintus, senus ir jaunus". Netenka abejoti, kad neišprusinto žmogaus tėvynės ilgesys nėra toks gilus, dvasingas ir intensyvus. Jis yra daugiau konkretinio, lokalizuoto ir net pragmatinio pobūdžio. Jo ilgesyje jausti motyvas: „ten buvo gera, nes turėjau dvarą". Grynas, nesavanaudis tėvynės ilgesys tėra žmonėse, kurie tėvynėje, kaip visumoj, įžvelgia vertybę.

Ilgesio intensyvumas priklauso ir nuo individualinės žmogaus prigimties. Kaip pastebi K. Marbe, yra paviršutinių žmonių, kurie nepajėgia susigyventi nei su asmenimis, nei su daiktais, ir yra tokių, kurie tiek susigyvena, kad aplinka, daiktai ir žmonės tampa šventais. Be to, jei žmogus naujoj aplinkoj nepajėgia prisitaikyti, tėvynės ilgesys darosi juo aštresnis. Daug sveria ir ta aplinkybė, iš kur žmogus yra kilęs: miesto ar kaimo. Atviroj gamtoj užaugęs žmogus intymiau suauga ir su aplinka, ir su žmonėmis, ir todėl jo atskyrimas nuo tėvynės yra skaudžiau bei intensyviau pergyvenamas, nei miestiečio, kurio suaugimas ne toks solidus, daugiau paviršutinis. Tai pasakytina apie didmiesčio žmogų, kuris gyvena nuasmenintą gyvenimą. Vidutiniai miestai dar nėra atsitvėrę nuo gamtos, ir gyvenimas juose nėra masinio pobūdžio, tai daugiau pilis, kur gyvenimas yra daugiau diferencijuotas, bet dar tebėalsuoja tėvynės ritmu, nėra sutarptautintas.

Dar turi reikšmės ir tai, ar žmogus vaikystėj bei jaunystėj gyveno pastovioj aplinkoj, ar kilnojosi iš vienos vietos kiton. Suprantama, kilnojimasis neleido suaugti su aplinka ir nomadinis gyvenimas nepalko pastovių gijų žmogaus psichikoj. Tokio nomadinio žmogaus sieloj gal ir nekiltų ilgesys išbloškimo atveju, jei jisai nebūtų suaugęs su tėvyne dvasiniais ryšiais. Pastaruju dėka ir jam gyvenamasis kraštas tapo egzistencine erdve, todėl ir jis yra pajėgus pergyventi tėvynės ilgesį. Iš viso, kas yra pajėgus pamilti, pajėgia ir ilgėtis.

Tėvynės ilgesys, kad ir reikalauja tam tikro minimalinio dvasinio subrendimo, nėra moderniųjų laikų radinys. Priešingai, pastaraisiais amžiais jis yra net retesnis nei anksčiau. Išbujojusi civilizacija yra pajėgusi nugalėti didžiules distancijas, ir žmonių izoliacija nebėra tokia didelė, kaip prieš tai. Ši aplinkybė stipriai atsiliepia į tėvynės ilgesio sušveninimą bei sumažinimą, tačiau ji nėra pajėgi visiškai jį išskaidyti, nes vietoj nugalėtos distancijos kyla kitos užtvaros ir jėgos, kurios išbloškia žmones iš tėvynės ir daro naujas dirbtines užtvaras. Be to, tėvynės iškėlimas naujaisiais laikais kaip vertybės, dėl kurios aukojamasi, irgi prisideda prie tėvynės ilgesio pabrėžimo.

Mokslininkai mano:

Be saulės, šviesos ir šilimos neįmanomas gyvenimas žemėje

Mokslininkų yra nustatyta, kad saulės šviesa ir šilima yra vienas iš svarbiausių gyvybės žemėje palaikymo šaltinių. Saulės spinduliai turi tokių ypatumų, kurie skatina gyvybę. Jų nebūtų — nebūtų ir gyvybės. Jei žmogų uždaryti kokiuse nors požemiuose, kurių nepasiekia saulės teikiama šviesa, ten jis ilgai negalėtų gyventi, nors ir naudotųsi dirbtina šviesa bei šilima.

Saulės spinduliai turi savybių, kurios augalų lapus padaro žaliais, o tuo pačiu juos įgalina palaikyti augalo gyvybę. Žmogus, ilgesnį laiką gyvendamas požemy, kurio nepasiekia saulės šviesa, pajunta organizmo irimą. Tatai ypač akivaizdžiai liudija 6 metus užgriautame bunkery Gdingen išgyvenę du vokiečių kareiviai, apie kurių atkasimą neseniai spaudoje pasirodė ellė aprašymų. Šeši kareiviai, nuėję 1945 metais, traukdamiesi bolševikų spaudimo pasėkoje, į Gdingen bunkerį paieškoti cigarečių bei maisto, sprogdinimo pasėkoje buvo užgriauti. Jie turėjo pakankamai maisto, erdvės gyventi, tik neturėjo kelio išėjimui į žemės paviršių. Vienas išprotėjęs netrukus po užgriuvimo nušišovė, vienas mirė sekančią žiemą, du antrą žiemą, gi du išgyveno 6 metus nematydami saulės šviesos ir nejausdami jos teikiamos šilimos. Laikrodžiams sugedus jie jau negalėjo skaičiuoti laiko. Tik iš pasireiškiančių šalčių suprasdavo, kad atėjusi žiema. Bunkerio požemiuose kiek pašiltėjus, gyvieji palaidoti suprasdavo, kad nuoširdus nuostabumas, aš stengiuos suprasti, bet man sunku. Aš tik stebėtis galiu.

Kuprelis aiškina ilgai, gyvai, pasitenkinęs, įsitikinęs.

— Aš suradau naują, ilgai tveriantį mekaniškos pajėgos efektą. Aš žinau būdą sustabdyti elektros pajėgos išsiaikvojimą. Bet visa tai reikia įrodyti gyvais išeksperimentuotais pavyzdžiais. Kitaip vargiai ir tikrį inžinieriai patikės. Stoka pinigų... — Apniūko Kuprelio veidas. Suvyniojo braižinius, nunešė kur, rūpestingai paslėpė.

— Na, nieko, — sugrįžo Kuprelis. — Gal prisikasiu kuomet prie daugiau pinigų.

— Tu norėjai išgirsti mano kitą tregediją, — sutraukė jis kiek antakius, suspaudė lūpas. — Nueik pirma apačion pažiūrėk. Prikabinkite ten didžiausį maišą. Turėsim daugiau laiko. Aš tuo tarpu čia apsižiūrėsiu.

Nuėjęs, kiek radau, atnešiau, užpyliau.

Jis, girnų branktą prie vėjo smarkumo pritaikęs, atsisėdo ant kaladės. Neregimai, vos girdimai atsidūsęs, atsilšlijo į sieną ir rankas skrebučių rankovėsna susinėrė. Jo veidas tylus, ramus. Akys toli vidun, praeitin žiūri. Ties juo ant sienos viršuje šventas Petras pasilenkęs. Laukas, žilas, su kuodu kaktoje senelis. Du raktu rankoje laiko. Tai paties Kuprelio visai dailiai akvarėlėmis pieštas paveikslas, mėlynuosna rėmuosna įdėtas. Viso malūno vienatinis paveikslas. Kuprelis jį kasdien nuo miltų dulkių apvalo. Nors ir ne labai tiki kitiems šventiesiems, bet šventą Petrą sako mėgsta.

Pro baltą ūkaną į paveikslą įsižiūrėjus atrodo, kad jis gyvybės įgauna, mato, girdi ir veide savo garbintojui švento palankumo rodo.

Jaukus senelis. Ir visa aplinkuma daros nuo jo šventa, jauki.

LIKAU aš nuo savo tėvelių visai mažutis, — apsakinėja Kuprelis. Nei šnekėti, nei vaikščioti dar, sako, negalėjau.

VIII

Mano tėvas tarnavo vienam dideliam dvare ukveizda. Gyveno gerai. Bet užėjus kokioms ten baisioms ligoms mirė. Mirė ir mama į keletą mėnesių paskui.

Mane paėmė bobutė, mamos motina. Lig dvylikos metų laikė pas save. Skaityti, rašyti, skaičiuoti išmokino. Buvo labai gera, bet ir dabojo gerai. Tik kartą, man jau septynerių ar aštuonerių metų esant, nukritau nuo aukšto rugių prėsmo klojime. Rodos buvau norėjęs padėti krauti. Be galo užsitrenkiau. Nuo to, o gal ir nuo ko kito išaugo man po truputį šitos dvi kupros.

Nuo dvylikos metų, senutei daugiau pasenus ir mažiau sutaupytų pinigų likus, išleido mane tarnauti didelian vandens malūnan į vieną vokietį. Tas vokietys mane kažin kodėl tuojau pamėgo. Gal, kad aš buvau visai tylus ir nedrąsus. Jis visuomet man lengvesnį, neg kitiems, darbą duodavo. Bet neleido ir savo dabu eiti: draudė nuo kiekvieno blogo. Tik jo rūpesniu aš neišmokau nei rūkyti, nei gerti, nei kortomis lošti. Buvo vis tiek, kaip tėvas. O gal mane mylėjo ir todėl, kad buvo bevaikis? Dievas jį žino. Žadėjo manęs niekuomet nuo savęs neleisti, jei būsiu vertas ir savo įpėdiniu padaryti.

Pas jį betarnaudamas aš ir taupumo išmokau, nei vieno skatiko niekur be reikalo neišleisdavau. Vis pinigą į pinigą dėjau. Ir ne mažai susitaupiau.

Taip buvo per kokį septynetą, aštuonetą metų. Pasikeitė viskas nuo to laiko, kai mirė jo labai valyva žmona. Po pusantrų metų jis vedė kitą. Negalėjo tur būt kitaip. Turėjo didelį namini ūkį, kurio pačios tarnaitės gerai nedabojo. Vagiliaudavo, daug ko išnešdavo ir iš pieno ir iš mėsos. Bet antroji žmona nebuvo man tokia palanki. Ėmė neapkęsti. Persekiodavo visaip, iškūsdavo.

— Kam tu šitą kuprį laikai? — tiesiai vyrui mano akyse sakydavo. — Jis nėr tau ir sąžiningas.

Mano kupros nebuvo dar tuomet tokios žymios, bet jų prikaišiojimas labai skaudžiai mane gėlė. Šeimininko pasitikėjimą turėjau aš visiška — įtarimas nesąžiningume gėlė mane dar labiau. Mano jauno priežiūroj buvo visas malūnas.

Pradėjau ir aš nekęsti savo naujos šeimininkės. Būdamas visai nekaltas, turėdamas šeimininko visišk. pasitikėjimą, kartais ir neslėpdavau tos neapykantos. Tai dar aršiau ją erzino.

Nors Schönfeldt, — mano šeimininkas - ir n[illegible]

IGNAS ŠEINIUS

KUPRELIS

③

VIENOS PAVASARIO DIENOS PASAKA

jęs ir išsigandęs šoko pūsti į sparnus.

Nieko neįveikęs, vėjo neatstojęs, supykęs ir dar labiau susikūprinęs grįžo Kuprelis vidun. Aš dar lukterėjau kiek. Klausaus vėjo, ar jis nepradeda smarkiau pūsti. Žiūriu į malūną — sparnai stovi, tarytum ir niekuomet nesisukė.

— Šiandien liks nesumalta, — galvoju ir einu Kuprelio ieškoti. — Prašysiu kiek palaukęs tegul apsakinėja.

Randu jį pirmam aukšte. Vaikščioja iš vieno kampo kitan. Iš tolo apienkia pikliaus skrynią, svarstykles prie antrų uždarytų durų. Nors ir nežiūri į jas.

Ir tylūs ramūs dabar čia visi daiktai, lyg būtų iš balto akmens. Suakmenėjo kuomet, miltais apnešti. Tylus ir antras piklius, anoje pusėje. Visai užmestas. Jan Kuprelis krauna visokius nereikalingus daiktus, lyg kokin muzėjun. O kertės ir jo šonai aibe skaitlinių išrašinėti. Daiktais ištrinta ir vėl užrašyta. Tai Kuprelio buhalterija.

Iš vidurasilio kelias didelis stiebas net pačion kepurėn. Tai malūno visa pajėga. Tušt palubėmis jį vainikuoja milžinis ratas. Ir įstabu rodos, kad jis dabar visai nejuda. Pats nejuda ir kitų ratų ir ratelių savo kumštimis nevaro. Nevaro ir jo niekas iš pačios kepurės, nuo pačių sparnų.

Kuprelis vis labiau nerimauja. Skubiau vaikščioja. Rankomis meskatuoja. Piktas.

Pagaliau matyt vėjas susimilo Kuprelio: iš pradžių palengva, lyg juokaudamas, bet paskum rimčiau ir smarkiau pradėjo sparnus varyti. Tuojau Kuprelis atgijo. Aiškiai nušvito. Liepė man maišų pažiūrėti, pats, kaip voveré, nulėkė laiptais viršun.

Viską čionai atlikęs ir aš ten nuėjau. Jis sėdi kojas susikeitęs ant senos sugerbėjusios beržinės kaladės, prie jo kambarėlio durų pastatytos. Atsiséda čia visuomet, kai nėra ko veikti. Sėdi ir klausos linksmaus girnų ūžesio. Galvoja apie ką. Akyse vilties ugnelė sužimba.

— Gaila, kad man pinigų mažoka! — atsidūso man arčiau priėjus.

Atsisėdau netoliesia ant skrynelės. Ant tos pat, kuria jis už malimą nuo kiekvieno atsemia sau sėlenų karvei. Tai jo išsiderėta. Klausau.

— Nevargintų manęs tas oro nepastovumas, jei jų daugiau turėčiau. Žinai, ką esu sugalvojęs? — klausia manęs Kuprelis linksmu nusišypsojimu, kiek pasididžiuodamas. — Aš sugalvojau tokį įrengimą, kuris geram vėjui esant ir malūnui veikiant, sutaupytų visą energijos perteklių, kuris šiaip niekais nueina. Tas įrengimas kiek komplikuotas, bet nėr brangus, jo gi veikimas mano apskaičiavimais bus didelis. Mažam vėjui, ar jo kokį laiką ir visai nesant, mano malūnas vis viena suksis man tinkamu greitumu. Aš, metais dirbdamas, suradau praktišką galimybę energijos perteklių surinkti ir jį kokį laiką sutaupyti.

Tu nesi teknikas, bet gali suprasti, kad tai yra elektriškas mekaniškas įrengimas. Gaila, ir Sargautas nieko teknikoje nesupranta. Šiaip jis geras žmogus ir galėtų man pinigų kiek paskolinti. Jų man ne tiek daug ir trūksta.

Sargautas yra įdomus ir keistas žmogus. Jis niekuomet neduos pinigų reikalui, kurio jis pats visiškai nepermanytų. Jis nemėgsta ir mažiausių abejonių.

— Gal tau braižinius parodyti?

Atneša Kuprelis kelis lapus braižinių. Atlikti, lyg kokio inžinierio. Švarūs, raiškūs. Mane apima tikrai

Lietuviai visame pasaulyje

Grįžus Tėvynėn sudėčiau maldą už apkartusias širdis

TREMTIES 47 NR. str. „Laikas viską išryškina“ buvo užsiminta apie tuos tautiečius, kurie vis dažniau pasisako negrįšią Lietuvon net ir tuo atveju, jei grįžti susidarytų galimybės, nes svetur jie geriau įsikūrę. Reaguodama į panašias kai kurių tremtinių užuominas, TREMTIES Bičiulė pasisako už grįžimą, motyvuodamą, kodėl ji būtent grįžtų.

Red.

Toks mėlynas, mėlynas čia dangus, ir toks didžiulis miestas po juo, su tiek bokštų ir namų stogų, balti lengvi debesys plaukia toje mėlynėje, ir, rodos, ko daugiau norėtum, kaip tik gulėti, žiūrėti į tuos debesėlius ir jausti laimę.

Perskaičiau kelis žodžius savo tėviškės kalboje, ir buvo man, lyg koks nedrąsus ir draudžiamas balsas kalbėtų. Viešpatie, kiek milijonų gyvena, myli ir kenčia po šita mėlyne ir po šiais stogais, ir kiekvienas yra iš kažkur kitur, kiekvienas atsvjestas į čia likimo bangos, kiekvienas turi kažkokį ilgesį to, ką ten paliko. Juk niekad negieda lakštingala narvelyje, ir niekad nėra joks gyvulys taip pat laimingas nelaisvėje, koks jis buvo savo platybėse.

Ir štai perskaičiau savo tėviškės kalboje apie kitus tokius pat, kaip aš, kurie pasakė: Ko aš ten grįžčiau!... Man ir čia gerai... Žmogau, menkas žmogau! Taip norėčiau atsistoti prieš šituos narsuolius veidas veidan ir pasakyti jiems, ko aš ten noriu grįžti, ko aš čia neturiu.

Taigi, ne dėl didelių, debesis siekiančių namų ir ne dėl blizgančių automobilių, bet tik dėl tos šilimos, kuri pereitų lyg banga per kūną, kada atsiseščiau ant juodos žemės grumsto Nemuno pakrantėje ir įkvėpčiau saldų pušų kvapą, ir būčiau namie, namie, kur mane suprastų šuo ir paukštis ir vagotu veidu kaimynas, ir kur žmogus žmogų sutikęs sveikintų Dievo vardu. Ten viskas būtų maža ir graudu ir artima, ir ten žmonės nebėgtų vejami kažkokio prakeikto nerimąsčio, lipdami silpnesniems per galvas, bet kur silpnesnis būtų apsupamas užuojauta, pagalba ir meile. Ten žmonės vakarais eitų laukais ir brauktų ranka per rugių varpas, tardami tylią padėkos maldą už kasdieninę duoną. Prakaitas nuo darbo būtų lyg palaima, ir nebūtų nieko, kas širdžiai svetima, nesuprantama ir šalta.

Tik tiek norėčiau pasakyti tiems gudriesiems, kurie nežino, ko jie ten grįžtų, ir prie visų savo vakarininų maldų pridėčiau dar vieną maldą už pakelėje apkartusias ir tikrų brangakmenių nebepažystančias širdis.

K. R. M-tė.

Likviduojama Ingolstadto stovykla

Ingolstadto stoykla daro savotišką įspūdį. Joje įkurdintas tautybių mišinys. Gyvenamos patalpos ir jų išorė daro blogą įspūdį. Vaikščiodamas po šią stovyklą ne taip greit susivoksi, kur ji prasideda ir kur baigiasi. Žymi dalis lietuvių, gyvenančių Ingolstadto stovykloje, yra atkelti iš kitų stovyklų. Daug jų perkeliavę 14—15 stovyklų. Tačiau keletas yra mūsų tautiečių. Ingolstadto gyvenančių nuo 1945 metų.

Pastaruoju metu žymi dalis Ingolstadte gyvenusių lietuvių perkelti į Augsburgo stovyklą. Taip pat nemaža iškelta į Schleisheimą prie Müncheno. Dalis, neturį perspektyvų išemigruoti, įjungti vokiečių ūkin ir palikti gyventi Ingolstadte.

Iš viso šiuo metu Ingolstadte dar tebegyvena per 70 lietuvių, tačiau jie išskleidyti po visą miestą ir net jo apylinkę, kad sunku susitikti.

M. M.

4 AUTORIŲ KNYGA

Gabija Amerikoje išleido keturių autorių — Landsbergio, Mekų ir Lėto — novelių rinkinį, įvardintą PROZA (antroji). Knygoje telpa 8 novelės, kiekvieno autoriaus po dvi. Pusl. 128. Brošiūruota. Kaina 1,25 dol. Knyga gaunama: Gabija, 340 Union Ave, Brooklyn 11, N.Y. ir pas platintojus.

Australijos lietuvių gyvenimo margumynai

TREMTIES bendrabarbio Australijoje

... Australijos lietuviai dešimties metų Tėvynės tragediją su atsidėjimu paminėjo, Sydnėjuje, Melbourne, Adelaidėje ir kituose miestuose, kur tik yra didesnis lietuvių skaičius, buvo suruošti tragiškojo dešimtmečio minėjimai, kuriuose tautiečiai gana gausiai dalyvavo. Sydnėjuje minėjimo metu buvo renkamos aukos Tautos Fondui.

Kai kuriuose australų laikraščiuose buvo paminėtas pabaltiečių tragedijos dešimtmetis, bet labai kukliai. Vienas laikraštis pasinaudojo tik prisiųstų pabaltiečių laiškų nuotrupomis, pasigesdamas neturįs duomenų apie išvežtuosius. Tokius duomenis galėjo redakcijoms iš anksto pateikti vietos vadovaujančios organizacijos.

... Pagirtinas reiškinys, kad Melbourno lietuviai lietuviškų pamaldų metu sekmadieniais renka aukas lietuvių šelpimui Vokietijoje. Tik vieną sekmadienį buvo surinkta 34 svarai ir 5 šilingai. Numatytos pravesti rinkliavos ligoniams ir Vasario 16-sios Gimnazijai.

... Australijos lietuviai, ir tolimoj pasvietėj tremties dienas leisdami, nepamiršta savojo, į mokslą besiveržiančio, jaunimo. Ligi pereito mėnesio 20 dienos suaukojo Vasario 16-sios Gimnazijai Vokietijoje 112,16 sv.

... Australijoje įsikūrė ANB Lietuvių Delegatūra. Lietuviška visuomenė kviečiama įsijungti realiais darbais į antikomunistinio fronto eiles.

... Tautos Fondo Valdytojo pageidavimu Australijoje yra sudaryta A. L. B-nės Tautos Fondo Atstovybė: pirm. J. Kalakauskas, vicepirm. V. Kazokas ir Briedis, sekr. R. Venclova, iždininkas M. Bogušas. Reikia tikėtis, kad Tautos Fondo Atstovybė Australijoje, glaudžiai bendradarbiaudama su Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdyba, sėkmingai parems Tautos Fondą. Tam tikslui jau paskelbtas aukų vajus.

... ALB Centrinė Biblioteka veikia nuo birželio 1 dienos. Ją sudaro 618 knygų įvairiomis kalbomis. Bibliotekai vadovauja J. Skirka, kuris iš Vokietijos atsivežė dvi dėžes knygų. ALB Krašto Valdyba reiškia dėkingumą V. Simniškiui, įdėjusiam daug darbo betvarkant biblioteką.

... Lietuvių kolonija Melbourne liepos mėnesį mini Lietuvos karalystės ir Lietuvos krikšto 700 metų sukaktį.

... Pora myliu nuo kaimelio, nuošaly nuo žmonių, miško pakrašty, kur tik paukščių triukšmas teužklysta, kur eibės ir pageltusiuose laukuose kiškių, vienas lietuvis įsigijo lentinę gūžtą ir keimyno plotelį. Įsigydamas šį „turtą“ sumokėjo visas turėtas sutaupas ir paliko skolingas 500 sv.

... Australų spauda giria naujų ateivių vaikus už greitą „suaustralėjimą“, nes jie dažnai geriau mokąsi už vietinius.

J. Rimas.

Pastangos „Ašarų Saloje“ esančiu reikalu

Jau anksčiau TRETYJE buvo informuota, jog šį pavasrį nemaža tremtinių, iš Europos vykusių Amerikon, buvo įkurdinti Ellis saloje, kuri dar vadinama „Ašarų sala“. Tiems asmenims nebuvo leista įžengti Amerikos žemynan, kadangi gydytojai įtarė juos esant nepakankamai sveikus, nors tie tremtiniai iš Europos buvo išleisti po ilgų amerikiečių gydytojų tikrinimų. „Ašarų salon“ tada pateko ir nemažas lietuvių skaičius. Atlikus sveikatos patikrinimus dalis įtariamųjų bloga sveikata gavo teisę įsikurti Amerikoje. Tačiau tam tikras skaičius liko. Kai kuriems tikrinimų pasėkoje buvo konstatuota atvira džiova. Šiuos Amerikos Imigracijos Įstaigos buvo nutarusios grąžinti Vokietijon. „Ašarų saloje“ laikomieji, sužinoję tokį nutarimą, ruošėsi bado streikui, reikšdami protestą prieš numatomą grąžinimą Europon. Tatai patyrusios įvairios globos organizacijos kreipėsi į JAV Imigracijos įstaigas su konkrečiais siūlymais: kadangi sulaikytieji „Ašarų saloje“ buvo Vokietijoje tikrinti amerikiečių sveikatos komisijų, tad jų grąžinimas dėl stokos sveikatos kitos amerikiečių komisijos patikrinimo pasėkoje būtų neteisingas. Svarbiausia, tuos žmones grąžinant, jų sveikatai gali būti dar daugiau pakenkta. Globos organizacijos pasiūlė, kad ir atvira džiova sergantieji priimtini Amerikon, tereikia už juos papildomų garantijų. JAV Imigracijos Įstaigos, susirišusios su vyriausybe, matomai gavo iš šios sutikimą, kad už garantiją nuo 1000 iki 2500 dolerių džiova sergantieji įsileistini Amerikon, tačiau dar išpildant šią sąlygą: — garantijos davėjas, įmokėdamas pinigus už sergantįjį, kartu nurodo, kurion Amerikos sanatorijon sergantysis pristatyti, kur jis bus gydomas. Tuo atveju, esant piniginei garantijai ir nurodant sanatoriją, kur sergantysis imigrantas bus gydomas, principe sutikta „Ašarų saloje“ sulaikytuosius negrąžinti Vokietijon, bet perkelti nurodytom sanatorijon. Sanatorijos medicinos personalui nustačius, kad sirgusis pasveikęs, jis gali sanatoriją apleisti tik po Imigracijos Įstaigos komisijos patikrinimo.

Pinigines garantijas už užkliuvėlius dėl nesveikatos gali išduoti artimieji ar kuri globos organizacija.

Emigravusėji kalba:

„Ne toks gyvenimas, kaip laikraščiuose rašo“

Vienas TREMTIES Bičiulis iš Argentinos rašo:

„Nors mūsų krašte, Argentinoje, leidžiami laikraščiai nuolat rašo apie puikų gyvenimą, tačiau tikrumoje čia gana sunku: — pinigas kasdien krenta, o prekių kainos kyla. Paprastas darbininkas, ne specialistas, už darbo dieną gauna 22—28 pezus, gi dolerio kaina laisvoje biržoje siekia 28—30 pezų.“

Tokį laišką skaitant, kurį rašo tremtinys, Argentinon nuvykęs laimės ieškoti, noromis nenoromis prisimena mūsų senolių išmintimi grįstas posakis: — ten gera, kur mūsų nėra. Ne visi, emigravusieji, auksą žarsto.

„Mes nemažiau vargom, kai čia atvykom.“

Štai kito tremtinio laiškas, kuriame pateikiami pirmieji įspūdžiai iš Kanados. TREMTIES Bičiulis, neseniai pasiekęs Kanados žemyną, neatrodo patekęs išganingon „laimės šalin“. Nuvykęs iš Švedijos Kanadon sutinkamas tokių įspūdžių:

„... Kanada su Švedija gal galės susilyginti po kokio 100 metų. Nei čia tvarkos, nei švaros, nei globos, nei socialinio draudimo, nei gerai sutvarkyto darbo. Čia veikia trestai, bendrovės, kompanijos, kurie mažiausia kreipia dėmesio į dirbantį žmogų.“

O kaip jaučiasi tie, kurie nuvyko anksčiau, prieš kelis metus? Reikia manyti, yra visokių. Vieniem sekasi geriau, kitiem sunkiau. Toronte jau yra susitelkę apie 6000 lietuvių. Tačiau dažnas užsiėmęs savo reikalais, savais rūpesčiais:

„Nors Toronto gyvena per 6000 lietuvių, tačiau jų turima koplytėlė neatstoja padorios Lietuvos kino salės. Sekmadieniais ji perpildyta. Tačiau po pamaldų, kai pasipila mūsų tautiečiai, išgirsi dažnus pokalbius apie dolerį, apie biznius, apie pirkimus bei pardavimus, bet tik ne apie Tėvynę ar Europoj palikusius.“

Kai naujai atvykęs tremtinys toje iš koplytėlės plaukiančioje masėje bando išgirsti patarimą, kaip čion įsikūrus, pasitaiko atsakančių:

— Mes ne mažiau vargom, kai čion atvykom“.

Tokie atsakymai lygūs patarimui: „mes savo žmonos, bet po metų susidarė tokia padėtis, net tarp vyro ir žmonos, kad aš turėjau iš ten išeiti į visai man nežinomą pasaulį. Buvo be galo graudu, rodės, kad iš gimtųjų namų išeinu, su tikru tėvu atsiskiriu.

Tarnauti jau niekur nėjau. Nenorėjau. Nesitikėjau rasti kito tokio šeimininko.

Nutariau mokintis. Mokslas jau seniai mane viliojo. Dabar ir pinigų turėjau. Nuvažiavau Vilniun. Ilgai ieškojau, ilgai klaidžiojau. Pagaliau nusistačiau būti Dievo muzikontu. Stojau vargoninkų kursuosna.

— Pradžiai ir tai bus gerai, — galvojau.

Labai mėgau muziką, ritmą visam kame, todėl ir nuėjau tuo keliu.

— Mokintis ko kito galėsiu ir pats paskum.

Baigiau kursus kuo puikiausiai, gavęs aukščiausią pagyrą.

Vietą sunku man buvo gaut. Kiti, silpnesni muzikoje ir giedojime, kur greičiau manęs rado sau duoną. Aš ne tuoj dar patekau vienon menkon filijon. Ir klebonas senelis pasitaikė rūstus, beveik žmogėda dvasiškai tariant. Jis mane tuojau po mišių varydavo visai ne vargoniškan darban: tai malkų kapoti, tai arti, tai sodą ar daržą tvarkyti, tai net mėšlo kabinti ir vežti. Mano sveikata buvo silpna, o tokiam darbui ir visai buvau nepratęs. Ta filija tikrai galėjo būt sunkiųjų darbų kalėjimo pavyzdžiu.

— Ar daugiau tarnų jis nelaikė? — klausiau iš nustebimo ir pasigailėjimo.

— Aš visai vienas buvau pas jį. Visi darbai mano pečių gulo. Ir jo batų valymo ir jo barzdos skutimo. Algą gi visai menką gaudavau. Tokio šykštuolio dar niekur nesu matęs nei girdėjęs. Pats vaikščiojo prakiuręs ir nuskaręs. O svečias tai joks į jį neužkliūdavo. Nekišdavo ir jis niekur nosies. Jei kuomet grafienė ir atsilankydavo savo dvare ir tai vos vos ištempdavo savo kleboną į dvaro rūmus. Jis bijodavo, kad nereiktų atgal kviesti.

Labiausiai man tvyla atmintyje Didysai Šeštadienis. Visą savaitę dirbau visur, kaip juodas jautis, neišskėsdamas rankų. Maža dar. Atėjus Didžiajam Šeštadieniui mane prikėlė gaidžiagistį, nespėjus nei užmigti gerai ir liepė padėti virėjai pyragus minkyti ir bobas plakti. Maigiaus, kamavaus su tais pyragais, kol nepašaukė bažnyčion. Iš tenai nuvargęs, — juk žinai kiek tų apeigų esti tą dieną, — vėl grįžau virtuvėn. Dabar pristatė prie krosnies, daboti, kad neperkeptų mėsa, nesudegtų pyragai, nepervirtų kiaušiniai ir taip toliau. Pats klebonas, kaip ir visur kitur, dažnai kaišiojo virtuvėn savo ilgą ir liesą nosį. Uostė, ragavo.

Prie krosnies išstovėjau lig pat kompletų. Pasigėriau nuo tvaikų ir garų. Galvoje ūžė. Apie valgį ir pagalvoti nebuvo kuomet, nors akys matė gardžiausių daiktų dideliausiam kiekyj. Tik kartą per metus klebonas nepasigailėdavo lig sočiai pavalgyti.

Po kompletų ir po Kalvarijos kelių, kuriuos man klebonas įsakė vesti, sprukau kaip voveris namon ir, lyg negyvas, dribau lovon. Maniau, kad ir atsikelti nereikės. Net nesinorėjo. Pakankamai pasilsėsiu, tikėjaus

Tik štai pro miegus girdžiu durų dunzgesį. Paskum balsą. Smarkų ir šiurkštų:

— Kelkis! Kelkis! Ar tu padūkai lig šiam metui miegoti?!

Iš pradžių jokiu būdu nesupratau, kas čia ir kur aš esu. Nejaučiau savęs. Pagaliau, kai dunzgesys pasiekė sprogstamojo laipsnio, šokau. Pravėriau akis. Jau šviesu. Bažnyčioje skambina visais varpais.

Įšokau į rūbus ir, kaip iššautas, išlėkiau pro duris. Be kepurės. Neradau prie durų jau nei to, kas dunzgino ir mane kėlė. Lėkdamas girdžiu giedant „Linksma diena mums nušvito“.

— Eina aplinkui bažnyčios! Be manęs! — Net mano visos gyslos nutirpo. Visą šaltas prakaitas apipylė.

Paskum kas buvo, ir apsakinėti nėra ko. Gali įspėti, kaip klebonėlis reagavo.

Ne linksmos man buvo Velykos: galvoje kiek plaukų netekau ir vienas šonas ilgą laiką nekaip buvo nusiteikęs. Klebonui labiausiai nepatiko, kad jam Velykų apetitą sugadinau.

Po Velykų išėjau iš tenai, atsižadėjęs ir algos.

— Gal bent tai pataisys jam apetitą, — maniau.

Apie Sekmines gavau, rekomenduojant vienam geram dvarininkui, kuris mano tėvą seniau pažino, vargonininko vietą Skardžiuose. Ten man buvo ne bloga. Klebonas pasitaikė jaunas, žmoniškas. Vėl man buvo smagu, kad esu tam pat krašte, kur mano tėveliai kuomet gyveno.

Skardžiuose ir pažinau Gundę, Kunigundą Gervydžiukę, kuri mano nykų gyvenimą buvo nušvietus...

IX

NEJAUGI jis vėl sustos!

Malūnas tikrai pradėjo daug lėčiau suktis. Kuprelio veidą lyg koks šešėlis užslinko. Matyt, kad jis visai susigyvenęs su tuo bildesiu ir ūžesiu. Susijungęs su jais siela ir kūnu. Tai jie valdo jį, atrodo. Silpsta malūno eiga, puola ir Kuprelio ūpas ir jis ima širdytis. Ir dabar, pastebėjęs tą netvarką, pašoko nervingai ir puolė į girnas. Jos, nors silpnai, dar sukasi. Ratai kruta.

— Te-eliakšt! te-eliakšt! te-eliakšt!

Piklius sunkiai dūsauja apačioje, pagelbos laukia.

— Vėjas kinta, — atsigrįžo Kuprelis nuo girnų, branktą ir vienon ir kiton pusėn pastūmęs. Skubiai laukan išėjo.

Po keletos minučių sugrįžo linksmas.

— Vėjas apsivertė. Pučia iš vakarų. Sparnus atsukiau prieš jį. Dabar eis, tik džiaugtis reikės!... Tu buvai apačioje?

— Buvau. Permainiau. Nedaug ir buvo.

— Dabar vėl pasakosiu. Tiktai mums reiks dažniau atsiminti savo darbas.

Niekam dar aš nepasakojau savo gyvenimo paslapčių, savo nepavydėtinos istorijos. Tau pirmam. Gal bus kiek lengviau, kai tu mane išgirsi. Per daug jau mane vieną ta uola slegia, per daug vargina ir ardo.

Lig tol mano širdis nepažino meilės. Ji buvo sušalusi, sustingus. Niekas jos nešildė, karštu kvėpavimu nieko neapgobė.

Nujaučiau, kad yra pasaulyje meilė, kad žmonės pasiekia ją; bet man atrodė, kad aš jos niekuomet nepasieksiu, niekuomet neprilipsiu to kalno, ant kurio ji auksu žėri. Ir netikėjau, kad ji būtų tikras daiktas. Maniau, tai tiktai pasaka. O gal aš ieškoti nemokėjau, kol ji pati į mane neatėjo... Tėveliai man meilės nepaliko. Bobutė irgi ne pakankamai mokėjo duoti. Schönfeldt, nors ir koks man buvo geras, vis viena mačiau jame poną, savo šeimininką. Kiti bernlokai nuo manęs šalinosi, nemėgo. Mergiočių aš, tarytum ir nemačiau, lyg jų ir visai negyventa.

Paklausi gal, kuo aš gyvenau: kas buvo mano džiaugsmas, kas sielvartas?

Džiaugiaus knygų skaitymu, galvojimu, aprašymais protingųjų žmonių. Jokių apysakų nei pasakų tuomet nei akyse nemačiau. Gal jų nebuvo pas Schönfeldtą. Gaudavau nuo jo vokiečių įstoriją ir istoriją viso senojo ir naujojo pasaulio. Man labiausiai istorija patikdavo. Ir šiaip gaudavau visokių senų knygų. Tik vokiečių kalboj. Jis mane gerai vokiškai išmokino. Nei vienos dienos negalėjau pabūti bent kiek neskaitęs. Nerimavau tuomet. Geriausias mano nusiraminimas buvo knyga.

Vasaros vakarais mėgau sėdėti prūdo krašte. Žiūrėdavau tuomet į ramų vandens ribuliavimą, į giliai paskendusius debesius. Skaičiau žvaigždes danguje. Daboju, kuri didesnė, kuri mažesnė. Sekiau jų kelią. Ir man tuomet atrodė, kad aš visai išnykstu, virstu kažin kuo ir aukštai išskrendu. O paskui mane skrenda, genasi visos nakties dainą. Dingsta viskas iš akių ir aš matau naujus pasaulius, pilnus kitokio, tobulesnio gyvenimo. Jaučiau patį Dievą...

Kai kuomet man taip besėdint ir veversio rytmetinė užtikdavo...

Man suremdavo širdį, pamačius elgetą ar kokį pavargėlį žmogų. Ir klausiau savęs:

— Kodėl jis ne toks, kaip ir kiti? Kodėl jis elgetauja, šunis lodo, kai kiti ramiai sau namie sėdi?... Kam žmogus žmogų ėda, kam savo broli persekioja, ji kraujuose maudo? Kam piaunas tarp savęs gyvuliai, kodėl ir jie neužsieina?... Kodėl mūsų pasaulis toks, o ne kitoks? Ir najaugi jis kitokiu negali būti?

Aš, regis, būčiau įmanęs, būčiau padaręs, kad visiems gera būtų, kad visi tik džiaugtis galėtų; kad žmonės mylėtų žvėris, o žvėrys žmones. Ir tai padaryti, norėjau galingu būti, galingesniu, neg patsai Dievas. Net sudrebėdavau apie tai pagalvojęs. Ir tikėjau, kad kokią naktį nubusiu galingas, neįveikiamas... Žinojau, kad aš tik plūstu, bet laukiau ko...

Kultūrinio gyvenimo temomis

„Altorių Šešėly“ pasirodžius

TREMTIES Leidyklos pirmasis egzaminas išlaikytas. Žymiausias mūsų literatūros veikalas, didžiulis trijų dalių V. Mykolaičio-Putino romanas „Altorių Šešėly“ jau atspausdintas ir išsiuntinėjamas jį užsisakiusiems.

Ryžtantis leisti šį stambų veikalą, atsižvelgiant į esamas sąlygas, Vokietijoj palikus mūsų tautiečių likučiams ir tų didžiumai esant pinigiškai nepajėgiėms, kilo nemaža abejonių: — ar verta iš viso imtis jį leisti, ar rasis knygosėmėjų, ar ji nebus atspausdinta sandėliavimui? Nežiūrint šių abejonių vis dėlto buvo pasiryžta TREMTIES Leidyklos pirmuoju leidiniu išleisti „Altorių Šešėly“. Buvo paskelbta jo prenumerata. Tatai daryta su tiksiu, kad būtų galima nustatyti apytikrų knygos tiražą. Radosi per 200 lietuviškos knygos mylėtojų, kurie iš anksto šį veikalą užsisakė. Tačiau toks skaičius toli gražu nebuvo pakankamas spausdintinam knygos tiražui nustatyti. Net ir trigubai daugiau radusis užsakytojų jokiu atveju nebūtų užsimokėję šį stambų veikalą leisti. Tačiau tenka suprasti ir knygos mėgėją. Netolimoj praeity, čia pat tremties dienose, prieš trejatą metų buvo kai keno užsimota stambesni veikalai išleisti, iš anksto plačiu mastu renkant prenumeratą. Tie veikalai laiku neišėjo, kaip kad buvo žadėta. Jų išleidimas buvo suvėlintas apie dvejais metais. Užsisakiusių tarpe kilo pagrįsto nepasitenkinimo, o tuo pačiu ir nepasitikėjimo panašiais pažadais ateity. Dėl šių priežasčių, aišku, ir „Altorių Šešėly“ iš anksto užsisakančių radosi gana kuklus skaičius. Nežiūrint visa to knyga buvo pasiryžta išleisti ir ji išleista žadėtu laiku.

Šiandien „Altorių Šešėly“ likimas atiduodamas lietuviškosios knygos mylėtojo dėmesiui. Pasiseks šį veikalą paskleisti — TREMTIES Leidykla pasiryžusi netolimoj ateity išleisti ir daugiau vertingų mūsų literatūros veikalų. Jei „Altorių Šešėly“ bus lemta dūlėti sandėliuose — tuo atveju nuo naujų leidinių teks susilaikyti. Šio didžiulio veikalo paskleidimui reikalinga nuoširdi mūsų tautiečių talka. Tokia talka rasis — knygos išplatinimas bus užtikrintas. Talka bus nepakankama — šio vertingo veikalo išleidimas nepateisins savęs.

Įsigijimo kelias. „Altorių šešėly“ įsigijimas tuo tarpu tegalimas per TREMTIES atstovybes, skelbiamas šiame TREMTIES numeryje, arba tiesioginiai per leidėją. Įvairiose šalyse įsisteigusiems spaudos platinimo kioskams tuo tarpu šis veikalas platinti nebus duodamas, kadangi leidėjui nepasisekė su tų kioskų savininkais susitarti dėl „Altorių Šešėly“ platinimo sąlygų. Radosi kioskų, kurių savininkai pareikalavo 40 procentų. Šitokį procentą duodama leidykla prie veikalo išleidimo turėtų dar primokėti. Kai kas siūlė kelti knygos kainą ir tuo būdu platintojams skirti jų reikalaujamą procentą. Netolima kitų praktika parodė, kad tokiu leidyklų elgesiu — kainos pakėlimu knygai pasirodžius, — lietuviškosios knygos mylėtojai nėra patenkinti. Teoretiškai „Altorių Šešėly“ kainą buvo galima pakelti. Iš anksto užsisakiusiems skaityti anksčiau nustatytą kainą, kadangi jie rizikavo užsisakyti veikalui dar nepasirodžius, gi būsimiems knygos pirkėjams buvo galima kainą kelti. Tačiau ir nuo šios pagundos TREMTIES Leidykla atsisakė, pasirinkdama žymiai sunkesnį „Altorių Šešėly“ paskleidimo kelią — per savo turimas atstovybes. Norintieji įsigyti šį vertingą veikalą — „Altorių Šešėly“ — skelbiamiems TREMTIES atstovams įmoka jo kainą (keturi doleriai už knygą arba atitinkama suma kita valiuta). Atstovai praneša įmokėjusių adresus ir knygą tuojau pat išsiunčiama. Kas turi noro — gali tiesioginiai iš leidyklos šį veikalą įsigyti.

Malonus talkininkas. Kadangi TREMTIS turi kuklų skaičių savo atstovybių, tad „Altorių Šešėly“ veikalo platinimas susidurs su tam tikrais sunkumais. Būtų gera turėti daugiau nuoširdžių talkininkų. Čia malonu paminėti vieną savanorišką talkininką Vl. Petrausko asmeny, gyvenančio Waukegan, Ill. Jis ryžosi savanoriškai patalkinti paskleisti „Altorių Šešėly“ ir surado arti dvidešimt ėmėjų veikalui dar esant nepasidodžiusiam. Jei panašių talkininkų daugiau rastųsi — „Altorių Šešėly“ išplatinimas nesusidurtų su jokiomis kliūtimis.

Taigi TREMTIES Leidykla laukia talkos. Ji iš savo pusės lietuviškosios knygos Bičiuliams pateikia vertingą veikalą, tikrai skoningai išleistą.

TREMTIES LEIDYKLA.

Tremtis

Nr. 52 1951. VII. 17.

Tremties prenumeravimosi sąlygos: **Vokietijoje:** 1 mėn. 3 DM; 2 mėn. 5 DM; **atskiras numeris** 75 pf. **Atstovybės: ANGLIJOJE** Mr. J. Mašanauskas, 58 Newfield Rd., Coventry (prenumerata 1 mėn. 5 šil. o per administraciją užsakant tiesioginiai 8 tarp. ženklų kuponai). **BELGIJOJE:** Mr. Stp. Paulauskas, 81/186 Paire du Horloz, Tilleur-Liege. **AUSTRALIJOJE:** Mr. J. Giušauskas, 35 Cator street, West Hindmarsh, Adelaide, S.A. (Australijoje prenumerata mėn. 5 šil.). **AMERIKOJE-JAV:** Mr. Stp. Nasvytis, 4579 W 157 Str. Cleveland 11, Ohio (JAV prenumer. 1 mėn. 0.5 dol.). b) Mr W. Stuogis, 1037 Darrow Ave, Evanston, Ill. Per pastaraji atstovą, Stuogį, TRFM-TĮ prenumeruojasi čikagiškiai ir Kanadoje gyveną jos bičiuliai (Kanadoje prenumerata 1 mėn 0,5 dol). **BRAZILIJOJE:** Sr. St. Jaseliūnas, Av. Churchill, 94 11º S/1.110, Rio de Janeiro, Brazil. * **ARGENTINOJE:** Mr. L. Kančauskas, Calle Paso de Burgos 1783, Avellaneda, Buenos Aires, Argentine. Neapmokėti skelbimai nespausdinami. Skelbimų kainos: iki 15 žodžių 2.5 DM. Sveikinimai ir užuojautos 5,- DM. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra, nesunaudoti nesaugomi

Pro gelžinę uždangą

Lietuvos, Latvijos ir Estijos gydytojai pas Stalina

Sovietinė Estijos spauda pateikia informacijų apie Estijos, Latvijos ir Lietuvos gydytojų viešnagę Maskvoje ir lankymąsi pas Staliną.

— Ir aš iš lėto senstu, kaip ir visi kiti, tačiau dėka griežtos dietos, dabar aš jaučiuosi daug geriau, negu prieš dvejus metus, — Stalinas pareiškė gydytojams iš Talino, Rygos ir Kauno.

Paskutinių dvejų metų būvyj Stalino liaukų sistema, prižiūrint gydytojams, galutinai atjauninta. Stalinas su pasidžiavimu Lietuvos, Latvijos ir Estijos gydytojams parodė savo naujausią pypkę. Jis vartoja tabaką, kuris turi labai nežymų kiekį nikotino.

Stalino sveikatos negalavimai prasidėjo 1940 metais, po susirgimo inkstų uždegimu. Tada jis labai susidomėjo JAV prezidento Roozvelto gyvenimo būdu. Tada, domėdamasis Roozvelto gyvenimu, Stalinas patyrė, kad Roozvelto namų gydytojas ne tik kad prižiūri JAV prezidento sveikatą, bet kartu nustato darbo ir poilsio tvarką, kurios prezidentas privalo griežtai laikytis. Tatai patyręs ir pats Stalinas, apsuptas gydytojų, pradėjo daugiau kreipti dėmesio į savo sveikatą. Žymaus rusų gydytojų rūpestingoj priežiūroj iki 1945 metų buvo pašalinti Stalino inkstų negalavimai. Vėliau buvo paruošta ištisa 10 punktų programa, privaloma Stalinui laikytis. Kad ta programa būtų vykdoma, atsidėję prižiūrėjo Molotovas ir Malenkovas.

Stalino sveikatai saugoti punktai: 1) Negerti arbatos, kurią Stalinas labai mėgo, 2) griežtai suvaržyti alkoholinių gėrimų vartojimą ir rūkymą, 3) sistemingas kūno apšvietimas kalnų saulės spinduliais, 4) keisti darbo dienas poilsio dienomis, kuriomis net neduodamas Stalinui laiškas skaityti bei priimti interesantus, 5) astmos priepuolių atveju pakeisti klimatinę aplinką. Tam tikslui Stalinui įrengtos specialios kabinos, kuriose įvairiais prietaisais sudaromas skirtingas klimatas, 6) kiekvieną dieną masažas, kurį atlieka vienas gruzinas 7) kiekvienu atveju vykdymas gydytojų nurodymų, 8) vartojimas priešmikrobinio tepalo, juo tris kart per dieną tepant nosies gleives, 9) du kar į metus vartojamas Bogomolezo preparatas jaunystės palaikymui, pagamintas iš žmonių kaulų smagenų. 10) kiekvienu atveju saugotis pykčio, nuovargio, susinervinimo ir infekcinių galimybių.

Laikydamasis šios tvarkos Stalinas tikisi išgyvensiąs daugiau šimto metų.

TREMTIES INFORMACIJA

Paskutinis laikas Amerikon emigruoti. Amerikiečių DP Komisija įspėja, kad emigracijai emigruoti į Jungtines Amerikos Valstybes registruotis paskutinis terminas yra šių metų liepos 31 diena. Kas ligi šio termino neįsiregistruos emigracijai į JAV, tas jau tikrai neturėsiąs vilčių pasinaudoti nemokamu įvažiavimu Amerikon.

Jau išduota 267 000 vizų. Iki šiol emigracijai į JAV vizų išduota 267 000. Liepos mėnesio eigoje reikalinga paruošti dokumentus 44 000 vizų išdavimui.

Kanadą pasiekė naujųjų kanadiečių šeimos. Šiais metais vasario-kovo mėnesiais nemaža tremtinių iš Vokietijos emigravo Kanadon, čia palikdami šeimas, žmonas su vaikais. Išvykstantiems buvo pazadėta, kad kai tik jie įsikurs, jų šeimos tuojau pat galės Kanadon imigruoti. Dabar IRO informuoja, kad 800 motinų su vaikais jau pasiekusios Kanadą. Šis skaičius sudaro maždaug pusę šeimų, kurių galvos — vyrai Kanadon šiais metais išemigravo.

150 milijonų dolerių tremtinių global. Šiais metais liepos mėnesį sukanka keturi metai IRO egzistencijai. Šios sukakties proga IRO informuoja, kad vien tik amerikiečių zonoje Vokietijoje gyvenantiems tremtiniams globoti, kartu įskaitant ir emigravusių su emigracija susijusias išlaidas, per keturis metus išleista 150 milijonų dolerių.

Ir 531 milijonas markių. Toliau IRO informuoja, kad be 150 milijonų dolerių, vien amerikiečių zonoje Vokietijoje tremtinių globai išleista dar 531 milijonas markių iš Okupacinių Išlaidų Fondo.

Buvo 471 stovykla. IRO veiklos pradžioje amerikiečių zonoje Vokietijoje veikė 471 stovykla, šin skaičiun įskaitant ir kitas IRO įmones. Šiuo metu amerikiečių zonoje Vokietijoje bepaliko tik 19 stovyklų, išlaikomų IRO.

Emigravo į 30 kraštų. Amerikiečių zonoje gyvenusieji tremtiniai emigravo į įvairius kraštus, kurie tik pas save priėmė tremtinių. Kraštų, priėmusių tremtinių, skaičius siekia 30.

IRO tarnautojų auka Indijai

Įvairiose pasaulio šalyse esančiose IRO įstaigose dirbtą tarnautojai paskutiniu metu aukojo pagelbėti badaujantiems indams Šio vajaus metu buvo surinkta 2 466,14 dolerių, kurie įteikti Jungtinių Tautų vyr. būstinei New Yorke, kad būtų persiųsti Indijon.

Karščiausia diena Europoje. Šių metų karščiausia diena Europoje buvo liepos 11-ji. Tą dieną aukščiausia temperatūra iš visos Europos buvo Vakarų Vokietijoje, ypač Wiesbadene ir Mainze, kur vidurdienį pavėsyje karštis buvo pasiekęs 32 laipsnius. Toliau karščių požiūriu sekė Münchenas ir Frankfurtas. Tą dieną tokių karščių nebuvo nei Italijoje, nei Prancūzijoje.

ALTORIŲ ŠEŠĖLY

TREMTIES Leidyklos žadėtasis išleisti žymusis V. Mykolaičio-Putino romanas „Altorių Šešėly" (visos trys dalys viename didžiuliame tome) jau atspausdintas ir jį galima užsisakyti tiesioginiai per leidyklą (TREMTIS, (13b) Memmingen, Postfach 2, Germany) arba per šias atstovybes Amerikoje:

1) **Mr. Stp. Nasvytis,**
4579 W. 157 Str.,
Cleveland 11, Ohio.

2) **Mr. W. Stuogis**
1037 Darrow Ave,
Evanston, Ill.

3) **Mr. K. Pravilionis**
1732 So Main str.,
Rockford, Ill.

4) **Mr. A. Siliūnas**
5225 So La Crosse Ave,
Chicago 38, Ill.

5) **Mr. J. Jašinskas**
761 E 7th St.,
So Boston, Mass.

6) **Mr. Vl. Petrauskas**
842 Adams St.,
Waukegan, Ill.

Kanadoje:
Mr. F. Valys
86 Montrose Ave,
Toronto, Ont.

7. **LIETUVIŲ SPAUDOS ARCHYVAS**
563 Hemlock St.,
Brooklyn 8, N.Y.

Brazilijoje:
Sr. St. Jaseliūnas, Av. Churchill, 49 11º S/1.110, Rio de Janeiro.

Knygos kaina: keturi amerikiniai doleriai. Vokietijoje keturiolika su puse markių. Iš kitų šalių galima siųsti ir tarptautiniais kuponais, už knygą po 55 kuponus. Tačiau kai kur jie lėšina brangiau, negu mokant amerikiniais pinigais. Tad tuo atveju knygos ėmėjas, jei turi galimybę, knygos vertės sumą, lygią keturiems amerikiniams doleriams, persiunčia kuriai nors iš nurodytų atstovybių.

Kai tik leidykla suras daugiau atstovybių, jos tuojau pat bus paskelbtos TREMTYJE.

Asmens, kurie tik knygos kainą įmokės kuriai nors atstovybei arba tiesioginiai leidyklai, tuojau knygą gaus, nes ji nedelsiant bus išsiunčiama.

TREMTIES LEIDYKLA.

Pranešimai, ieškojimai, skelbimai

PRANEŠIMAS

Pranešame giminėms, pažįstamiems, visiems mūsų geradariams ir buv. Klaipėdos Konservatorijos laikų kolegoms-gėms, kad š. m. liepos mėn. 10 d. pusiau pirmą val., po ligos ir skausmingos vėžio ligos amžinu miegu užmigo mano bendro 24-rių gyvenimo metų draugė ir mūsų mylima mamytė

ZENTA-ELENA GRUBAITĖ-STROLIENĖ.

Giliam liūdesy pasilikę

Juozas STROLIA, ir sūnūs:
Vytautas-Valdemaras,
Faustas-Viktoras,
Herkulis-Edmundas.

Schöningen-Vokietija, 1951 m. liepos 11 d.

Paragrafai

Maža norinčių Vokietijos pilietybės

Pagal vokiečių įstatymus užsieniečiai, gyveną Vokietijoje, gali tam tikromis sąlygomis gauti Vokietijos pilietybę. Tačiau užsieniečiui, norinčiam įsigyti Vokietijos pilietybę, statoma visa eilė sąlygų: vokiečių kalbos mokėjimas, teigiami charakteriо bruožai ir t. t. Dar viena iš sąlygų yra, kad norįs įsigyti Vokietijos pilietybę užsienietis turėti turėti pastovų butą. Kadangi retas užsienietis turi progos Vokietijoje gauti butą, tad tuo pačiu, statant šią sąlygą, jį pasidaro gana svari. Toliau iš norinčio įsigyti pilietybę reikalaujama įrodyti. ar jis turi užtikrintą pragyvenimą Vokietijoje. Vadinasi, jei tu esi beturtis, tad tu neturi teisės ir į pilietybę. Jei visose šalyse dėl pilietybės įsigijimo būtų statomos panašios sąlygos, beturčiai turėtų tapti amžinais bepiliečiais ir tuo pačiu beteisiais asmenimis, kokiais šiuo metu yra Vokietijoje gyveną užsieniečiai, nors oficialiai paragrafuose pačių vokiečių susikurto įstatymo kalbama apie teisių lygybę, bet dažnais atvejais praktika visai ką kita byloja.

Žodžiu, Vakarų Vokietijoje veikią įstatymai pilietybės įsigijimo atveju stato tiek daug reikalavimų, kad yra aiškus nenoras užsieniečiams suteikti Vokietijos pilietybę. Tačiau, iš kitos pusės, užsieniečiai, gyveną Vokietijoje ir neturį jokių vilčių išemigruoti, ir nesiveržia įsigyti Vokietijos pilietybę, geriau pasiryžę palikti su aprėžtomis teisėmis, tačiau su gryna sąžine, momentui atėjus, grįžti savo tėvynėn, kurios nenorima išsižadėti dėl, sakysim, gal kiek palankesnio traktavimo įsigijus Vokietijos pilietybę. Užsienlečių nesidomėjimą Vokietijos pilietybe geriausiai paaiškina labai reti kreipimaisi pilietybės įsigijimo reikalu į atitinkamas vokiečių įstaigas. Pvz. Bavarijoje, kur bene didžiausias užsienlečių skaičius, iki šiol tik 5 užsieniečiams suteiktos Vokietijos pilietybės. Atrodo, vargu daugiau Bavarijoje kas iš užsienlečių Vokietijos pilietybės įsigijimo reikalu ir kreipėsi.

Pranešimas norintiems emigruoti Kanadon

Kanadoje atsiranda darbo ir susidaro sąlygos į Kanadą atvykti daugiau tautiečių.

Ši informacija taikoma tiems, kurie sutiktų atvykti dirbti į Kanados miškus, konkrečiai **Abitibi** miškų eksploatacijos kompanijos žinion.

Sąlygos: Atvykstantis turi įsipareigoti dirbti miške 12 mėnesių ir juos teisėti. Atlyginimas ir darbo sąlygos tokios pačios, kaip ir Kanados piliečiams darbininkams. Žinotina, kad miško darbininkai turi gyventi miške, specialiai įrengtuose barakuose, kur jie, už tam tikrą iš jų darbo užmokesnio atskaitomą mokestį, gauna visą išlaikymą ir patarnavimą. Po 12-kos mėnesių darbo miške — visiška laisvė: gali kur nori vykti, kur nori apsigyventi ir kokį nori pasirinkti darbą, bet kurioje plačiosios Kanados vietoje.

Vykstantis turi turėti 30 dolerių. Kitas kelionės išlaidas apmoka Emigracijos ministerija, o kelonę nuo uosto geležinkelais ir kitoms susisiekimo priemonėmis apmoka **Abitibi** kompanija, kuri atvykstančius maitina ir rūpinasi kelionėje nuo uosto ligi darbovietės. Šias išlaidas bendrovė paskiau išskaito iš atvykusiojo uždarbio. Aiškinamasi, kad ir tų 30-ties dolerių neturėjimas kliuvinio nesudarys. Kai dėl šeimų atsikvietimo, tai ligšiolinė patirtimi — atsikvietėjai, jeigu jie yra DP, kelionės išlaidas padengia Emigracijos ministerija.

Darbas: akordinis, bet pačioje pradžioje (4 savaites), kol nauji darbininkai įpras jį dirbti, gaus dieninį atlyginimą: už 8 darbo valandas 6,42 dol. Darbas — ne vien tiktai miško kirtimas, — staliai, kalviai, mechanikai, virėjai ir kiti specialistai gali gauti darbo savo specialybėse, bet tos bendrovės žinioje ir, eventualiai, miškuose; bet ta sąlyga, kad atvykstantis formaliai priimamas kaip kirtėjas, tiktai jau vietoje gali detales išsiaiškinti.

Kas nori tokiomis sąlygomis vykti Kanadon, prašomi tuojau sudaryti sąrašus ir suteikti šių žinių: 1) Vardas, 2) Pavardė, 3) Gimimo data arba amžius ir gimimo vieta, 4) Dabartinis adresas, 5) Dabartinis darbas, barbovietė ir jos adresas (eventualiai, jei ji nenorėtų išleisti, tai Kanados kviečianti b-vė su ja tartųsi), 6) Profesija-specialybė ir dabartinis užsiėmimas.

Žinios pageidaujamos geriau kolektyvinės, bet ir pavieniai, kur gyvena toliau vieni nuo kitų, taip pat neiškiriami ir jie žinias gali siųsti tiesiai žemiau nurodytu adresu.

Kas gali į Kanadą vykti: Veikia Kanados Konsulatų tvarka ir svetimašlių įsileidimo taisyklės, bet gali vykti pirmiausia viengungiai ir vedę be šeimų. (Dabar su bendrove vedamos derybos, kad galėtų atvykti poros be vaikų, nes stovyklose moterims darbų yra, bet nėra kur dėti vaikų. Vyrai su šeimomis taip pat gali vykti, bet šeimas galės jie atsikviesti jau būdami patys Kanadoje).

Kviečiami lietuviai, ir Mažiosios Lietuvos lietuviai, latviai, estai ir kt. Žinoma, mums pirmoje eilėje rūpi lietuviai.

Labai norėčiau, kad į Kanadą galėtų atvykti juo daugiau lietuvių (kas negali išvykti į SAV), kad nebūtų apsivylimų, dėl įvažiavimo, suprantama, garantijos negaliu duoti. Tiktai galiu pabrėžti, kad popieriaus gamyba dabar turi labai dideles perspektyvas ir, bendrai, mediena plačiai reikalinga, — todėl ir miškų darbai vyksta didėliais tempais. Jiems reikia daug darbininkų, — todėl: juo daugiau, juo geriau.

Rūpinamės talkoje su Petru Adamoniu, kuris pats kelis metus dirbo toje bendrovėje ir joje turi gerą vardą.

Be pasiteiravimų tuojau siųskite žinias, geriau sąrašais, šiuo adresu: „Nepriklausoma Lietuva", 7722 George Street, Ville Lasalle, Montreal, P. Q., Canada.

J. Kardelis.

Buitis sretur

Lietuvis tremtinys amerikiečių parašiutininkų divizijoj. Emigravęs į Jungtines Amerikos Valstybes lietuvis tremtinys A. Benešiūnas savanoriu stojo amerikiečių kariuomenėn ir buvo paskirtas parašiutininkų divizijon. Stodamas amerikiečių kariuomenėn A. Benešiūnas anglų kalbos veik nemokėjo. Tačiau atsidėjęs mokydamasis greit ją išmoko ir parašiutininkų paruošimo apmokymą baigė pirmuoju. Amerikiečių spaudoje ta proga pasirodė straipsnių, pailiustruotų lietuvio tremtinio atvaizdu, kuriuose buvo priminta ir Lietuvą ištikusi tragedija.

Lietuvis Kanadoje baigė chemijos mokslus. Ukmergiškis A. Meilus, 1941 metais pradėjęs studijuoti Dotnuvos Žemės ūkio Akademijoje, dėl bolševikų okupacijos turėjo studijas nutraukti. Atsidūręs tremtyje, mokėsi Stuttgarto aukštojoj žemės ūkio mokykloj, kurią baigė 1948 metais. Emigravęs Kanadon, dirbdamas fizinį darbą, dėjo pastangų patekti studijuoti Ontario A. College. Po didelių pastangų buvo priimtas trečian kursan. Šiais metais A. Meilus baigė šią aukštąją mokyklą, įgydamas diplomuoto chemiko diplomą.

Lietuvio ainis prie savęs lietuvių neprisileido. 1831 metų Lietuvoje sukilimo vado Gelgudo brolis tais laikais apsigyveno Anglijoje ir vedė žymią anglų aktorę. Jo ainiai ilgainiui pradėjo garsėti britų meno pasaulyje. Šiuo metu vienas Gelgudas Anglijoje laikomas žymiu dramaturgu. Tai yra Lewis E. Gielgud, kuris yra UNESCO personalinio skyriaus viršininkas Paryžiuje. L. E. Gielgudas Nepriklausomybės laikais lankėsi Lietuvoje, buvo sueijęs į artimus santykius su mūsų kultūrininkais. Nors jis lietuviškai nekalba, tačiau didžiuojasi savo kilme. Jo brolis John Gielgud laikomas geriausiu Sekspyro veikalų išpildytoju. Neseniai jis su savo grupe lankėsi New Yorke, tačiau patyręs, kad lietuviai nori su juo pasikalbėti, jų neprisileido prie savęs, nors taip pat mėgsta pasisakyti esąs kilęs iš lietuviškos šeimos...

Amerikietės susidomėjo lietuvių meninnkų darbais. New Yorko Amerikiečių Moterų Akademikių Draugijos narės susidomėjo lietuvio skulptoriaus Košubos ir jo žmonos/Košubienės-Fledžinskaitės keramikos darbais ir lankėsi lietuvių tremtinių menininkų darbo studijoje.

Vietoje šeimos švenčių siūlo padėti vargstantiems tautiečiams. Clevelando, JAV, Lietuvių Tremtinių Draugijos valdyba nutarė kreiptis į savo narius ir jiems pasiūlyti kiek galint mažinti išlaidas įvairiems šeimos švenčių proga ruošiamiems pobūviams, vardinėms bei minėjimams. Sutaupytus pinigus siūlo skirti Vokietijoje palikusių tremtinių šalpai. Pradžia padaryta gana graži. Clevelande gyveną lietuviai Petrai, išgirdę Tremtinių Draugijos Valdybos sumanymą, tuojau pat, atsisakydami vardinių, suaukojo 95 dol.

„Kodėl aš kalbu lietuviškai?" Clevelando, JAV, lietuvių šeštadienio mokykla, baigdama mokslo metus, paskelbė konkursą parašyti klasės darbui tema „Kodėl aš kalbu ir meldžiuosi lietuviškai". Rašomasis darbas truko dvi valandas. Komisija premiją paskyrė už geriausiai parašytą darbą A. Barzdukui, Premiją paukojo Kęstutis A. Žygas.

Renka aukas rašytojo Krūmino antkapiui-kryžiui. Lietuvių Rašytojų Draugija Amerikoje kreipėsi į lietuvių visuomenę aukų reikalu pastatyti paminklui ant rašytojo J. Krūmino kapo Spakenbergo kapinėse, Vokietijoje.

Keliais sakiniais

Moderniejі lėktuvai Europon. Paskutiniu metų Europą pasiekę pirmieji transportai amerikiečių moderniausių turbininių naikintuvų, kurie paskirti Atlanto Pakto valstybėms.

Čekų partizanai nušovė komunistų pareigūną, reikalavusį iš ūkininkų prievolių. Čekų partizanai Moravijoje nušovė čekų komunistų pareigūną, kuris vertė ūkininkus atlikti grūdų ir mėsos prievolę.

33 351 vaikas susirgo paralyžium. Praėjusiais metais Jungtinėse Amerikos Valstybėse vaikų paralyžium susirgo 33 351 vaikas. Palyginus su 1949 metais, 1950 metais susirgimų skaičius kiek sumažėjęs, nes 1949 metais JAV vaikų paralyžium buvo 42 366 susirgimai.

800 amerikiečių skautų atvyksta stovyklauti Europon. Austrijoje įvykstančioje skautų Jambore'ė iš JAV atvyksta dalyvauti 800 amerikiečių skautų. Skautų stovykloje Austrijoje dalyvaus įvairių tautų skautai. Lietuviai taip pat bus atstovaujami.

Skubinasi perrenkamas prezidentu. Argentinos diktatoriaus Perono partija įnešė įtatymo projektą, kad prezidento rinkimai, vietoje 1952 metų kovo 24 d., įvyktų šiais metais lapkričio 11 d.

Laukia rekordinio derliaus. Jungtinėse Amerikos Valstybėse šiais metais, dėl palankaus oro, laukiama rekordinio derliaus. Ypač laukiama rekordinio derliaus kviečių, rugių ir kukurūzų, kokio Amerikos istorijoje nebūta.

Maskvos burmistras Paryžiaus iškilmėse. Šiais metais Paryžius švenčia 2000 metų jubiliejų. Į šias iškilmes buvo pakviesti įvairių valstybių sostinių burmistrai, jų tarpe ir Maskvos burmistras Andrej Yasnow. Niekas nesitikėjo, kad Maskvos burmistras teiktųsi dalyvauti Paryžiaus iškilmėse ypač dėl to, kad Paryžiaus burmistru yra didelis antibolševikas gen. De Gaulle brolis De Gaulle. Tačiau daugelio nustebimui Maskvos burmistras į Paryžiaus iškilmes atvyko. Būdinga dar ir tai, kad ryšium su Paryžiaus jubiliejumi numatoma įvairių iškilmių. Vienose iškilmėse dalyvaus Prancūzijos prezidentas, kiti aukšti svečiai ir gen. Eisenhoveris, šalia kurio turės vietą užimti Maskvos burmistras... Maskviškis Paryžių pasiekęs, iš lėktuvo išlipo gana geroje nuotaikoje, šypsodamasis.

Abesinijoj išaiškintas pasiruošimas perversmui. Daug ką stebino pokariniais metais sudarymas sąlygų gana plačiai įsikurti sovietų propagandos aparatui Abesinijos sostinėje Addis Abeboje. Paskutiniu metu spaudoje informuojama, jog Addis Abeboje išaiškinti sąmokslininkai, kurie ruošėsi perversmui. Sąmokslininkai esą buvę inspiruoti iš užsienio, ir, galimas daiktas, komunistų. Aštuoni sąmokslininkai suimti, jų tarpe vienas Neguso ministeris.

Ir Izraelis nepripažįsta piačių laisvių. Kadangi Izraelio vyriausybė varžė beduinams (keliaujančioms tautelėms) judėjimo laisvę, praėjusiais metais iš Izraelio teritorijos Jordanijon pasitraukė per 10 000 beduinų. Pastaruoju metu Izraelis paskelbė, kad beduinai gali grįžti, tačiau niekas šia pasiūla nepasinaudojo.

Sovietai turi naujo tipo lėktuvų. Kaip kiekvienieriais metais, taip ir šiemet liepos 8 dieną Maskvoje įvyko avacijos diena. Iškilmėse dalyvavo ir pats Stalinas. Aviacijos dienai vadovavo Stalino sūnus generolas leitenantas Vasili Stalin. Šventės metu pasirodė naujo tipo turbininių lėktuvų, kokių praėjusiais metais per aviacijos dieną nesirodė.

Kancleris priemė iš kalėjimo paleisią. Vokiečių okupacijos metu buvęs Belgijos karinis gubernatorius Falkenhausen, kurį belgai buvo nuteisę, atlikęs bausmę pastarosiomis dienomis grįžo Vokietijon. Grįžusis buvo priimtas Bonnos vyriausybės kanclerio Adenauerio.

KNYGŲ LEIDYKLOS „VENTA" PRANEŠIMAS

Leidykloje gaunami šie leidiniai:

1. **Prof. P. Skardžius, S. Barzdukas, J. M. Laurinaitis, LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS, 606 psl., kaina DM 20, .**

2. **A. Maceina, DIDYSIS INKVIZITORIUS, antroj papildyta ir pataisyta laida, nagrinėjanti Dievo ir velnio kovą žmogaus širdy, 221 psl., kaina DM 4, .**

3. **A. Maceina, JOBO DRAMA, žmogiškos būties apmąstymas kančios situacijose, 244 psl., kaina DM 5, .**

4. **Dr. P. Galdamavičius, IŠBLOKŠTSIS ŽMOGUS, skaudžiai mus kiekvieną ištikusios benamybės problemos, 280 psl., kaina D M6, .**

5. **Al. Baronas, ŽVAIGŽDĖS IR VĖJAI, novelės, 240 psl., kaina DM 5, .**

6. **Gr. Tulauskaitė, PO SVETIMU DANGUM, eilėraščiai, 62 psl., kaina DM 3, .**

Baigiama spausdinti:

1. **Kun. A. Sabaliauskas, NUO IMSRĖS IKI ORINOKO (PER FAKIRŲ ŽEMĘ), kelionės ir įšgyenimai;**

2. **V. Jonikas, SIELVARTO RAUDOS, poezija;**

3. **A. Vaičiulaitis, VALENTINA, romanas, antroji naujai pataisyta ir papildyta laida;**

4. **A. Vaičiulaitis, RINKTINIAI RAŠTAI, novelės;**

5. **Jurgis Jankus, NAMAS GEROJ GATVĖJ, romanas;**

6. **A. Maceina, NIEKŠYBĖS PASLAPTIS, Antikristo karalystės įsikūnijimas ir Bažnyčios ištrėmimas į dykumas.**

Leidiniai gaunami šiuo adresu:
Joanas Rimeikis
Postlagernd
(13b) MURNAU.
VENTA.